

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗВО УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОСОФСЬКО-БОГОСЛОВСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра богослов'я

Магістерська робота

**ХАРИЗМА ТА ЧЕСНОТИ
ПРЕПОДОБНОЇ ЙОСАФАТИ ГОРДАШЕВСЬКОЇ**

Студентка 6-го курсу: Сокіл Оксана
Науковий керівник: Гаврилик с. Ігнатія,
доктор філософії з галузі «богослов'я»
Рецензент: Марко с. Стефанія,
доктор богослов'я

Львів 2022

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ ЖІНОЧОГО ЗГРОМАДЖЕННЯ	
ССНДМ.....	8
1.1. Причини та умови заснування Згромадження Сестер Службниць.....	8
1.2. Географія поширення Згромадження Сестер Службниць.....	15
1.3. Характерні риси Згромадження Сестер Службниць.....	22
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ СЕСТРИ ЙОСАФАТИ НА ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР	
СЛУЖБНИЦЬ.....	29
2.1. Опіка настоятельки Сестри Йосафати – першої новички.....	29
2.2. Керівництво та формування молодих Сестер.....	35
2.3. Головні дії сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Службниць.....	40
РОЗДІЛ 3. ДУХОВНЕ НАСТАВНИЦТВО СЕСТРИ НАСТОЯТЕЛЬКИ	
ЙОСАФАТИ.....	46
3.1. Духовний провід сестри Йосафати.....	46
3.2. Обов'язки головної настоятельки – сестри Йосафати.....	51
3.3. Покора та дух убожества сестри Йосафати.....	57
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	67

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

УГКЦ – Українська Греко-Католицька Церква

ЧСВВ – Чин Святого Василя Великого

ПНДМ – Пресвятої Непорочної Діви Марії

СНДМ – Служебниці Непорочної Діви Марії

АГКС – Архів Генеральної Курії Служебниць

НДМ – Непорочної Діви Марії

АГС – Архів Генеральний Служебниць

ССНДМ – Сестри Служебниці Непорочної Діви Марії

ЦДІАЛ – Центральний Державний історичний архів у Львові

ЛДС СД – Львівська Духовна Семінарія Святого Духа

СПНДМ – Служебниці Пресвятої Непорочної Діви Марії

ГАС – Головний Архів Служебниць

ВСТУП

Кожне чернече згромадження має свою історію, засновника чи засновницю, свою генеалогію святості та християнської досконалості. Однією серед інших засновників згромадження сестер служебниць Непорочної Діви Марії є блаженна Йосафата (Михайлина) Гордашевська. Ще молодою вона глибоко відчула Боже покликання. Преподобна Йосафата була першою сестрою служебницею, на неї лягла відповідальність робити перші кроки у згромадженні. Блаженна Йосафата є однією із найпомітніших постатей в історії Української Греко-Католицької Церкви. Її життєвий шлях та героїчне служіння для Христової Церкви та Божого люду припали на складний період в історії української нації: другу половину ХІХ – початок ХХ століть. Михайлина Гордашевська відгукнулася на Боже покликання та потреби часу: вона стала Співзасновницею першого жіночого апостольського Згромадження в УГКЦ, яке до сьогодні приносить рясні плоди духовності в українському суспільстві як на Батьківщині, так і в діаспорі.

Зачислення до лику блаженних сестри Йосафати Гордашевської є доброю нагодою для того, щоб придивитись до її духовної постаті. Для нас, людей ХХІ століття, вона може стати певним орієнтиром, який показує, що слід робити, щоб не змарнувати свого життя. Преподобна Йосафата була людиною великої вірності. Серед різноманітних та численних викликів вона не зреклася своєї ідеї, а цілковито віддала себе та все Згромадження Богові. Як Співзасновниця сестер Служебниць преподобна Йосафата була зразком посвяченого життя. Посвята себе Богові та служіння людям нероздільно поєднувалися у житті сестри Йосафати. Вона погодилася повністю віддати себе для Царства Божого й для своїх братів та сестер, які потребували спасіння. Її молитва була невіддільна від її служіння.

Блаженна Йосафата робила те, що було вкрай потрібне для народу. Вона завжди реагувала на гострі потреби і робила все, щоб зарадити їм. Дбаючи про тілесні людські потреби, ніколи не забувала про духовні. Нині ми покликані прищепити харизму блаженної Йосафати в наше життя. Вона виховувала у собі

чесноти, а потім навчала інших. За прикладом преподобної Йосафати ми можемо здобути ці чесноти через щиру молитву та витривалість у ній.

Мета: з'ясувати вплив Сестри Йосафати на Згромадження Сестер Службниць. Розкрити характерні риси виникнення та формування Згромадження Сестер Службниць. Дослідити значення жіночого монашого служіння. На прикладі Сестер Службниць проаналізувати роль чернечого жіночого згромадження для сучасного суспільства.

Актуальність: у своїй роботі я буду досліджувати постать блаженної Йосафати Гордашевської – першої Сестри Службниці Непорочної Діви Марії. На мою думку, ця тема є актуальною, тому що сестра Йосафата служила своєму народові там, де була найбільша потреба. Вона є прикладом служіння Богові та ближнім. Слугиня Божа ревно трудилася над вихованням та піднесенням у вірі українського народу своїм євангельським свідченням та своєю святістю. Блаженна Йосафата була жінкою молитви, покути та покори. У своїй роботі я досліджуватиму харизму та чесноти преподобної мати Йосафати. Вона мала всі чесноти, потрібні для керівництва та формування молодих Сестер.

Проблематика дослідження: у своєму дослідженні я звертатиму увагу на постать преподобної сестри Йосафати Гордашевської, її роль у заснуванні та поширенні Згромадження Сестер Службниць. В даній роботі я буду висвітлювати духовну харизму та чесноти першої Сестри Службниці – блаженної Йосафати. Також я зверну увагу на характерні риси Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії.

Завданнями цієї роботи визначено декілька аспектів відповідно до теми роботи:

- 1) дослідити історію заснування жіночого Згромадження Сестер Службниць;
- 2) географію поширення Згромадження;
- 3) проаналізувати характерні риси Згромадження Сестер Службниць;

- 4) з'ясувати вплив Сестри Йосафати на Згромадження, зокрема, керівництво та формування молодих Сестер;
- 5) дослідити головні дії сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Служебниць;
- 6) проаналізувати духовне наставництво Сестри Настоятельки Йосафати, зокрема її обов'язки у Згромадженні;
- 7) представити харизму та чесноти преподобної Йосафати Гордашевської.

Методи: в ході дослідження теми буде застосовано методи порівняння, синтезу та аналізу.

Структура: магістерська праця буде складатися із вступу, трьох розділів, які будуть поділені на підрозділи, висновку та списку літератури. У першому розділі буде досліджено історію заснування жіночого Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії. Також буде проведено аналіз географії поширення Згромадження Сестер Служебниць. Окремим підрозділом буде висвітлено характерні риси Згромадження Сестер Служебниць.

У другому розділі буде досліджено вплив Сестри Йосафати на Згромадження Сестер Служебниць; проаналізовано опіку настоятельки Сестри Йосафати. Також буде подано опис керівництва та формування молодих Сестер. Окремим підрозділом буде висвітлено головні дії сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Служебниць.

У третьому розділі буде проаналізовано духовне наставництво Сестри Настоятельки Йосафати, зокрема, її духовний провід, головні обов'язки. Буде подано відповіді на актуальні проблеми чернечого служіння. На основі зібраної інформації буде подано певні висновки.

Часові рамки роботи: робота охоплює діяльність Згромадження сестер Служебниць кінця ХІХ – початку ХХІ століття.

Оригінальність дослідження полягає у спробі зосередити увагу на

богословських аспектах монашого служіння та висвітлити суспільне значення служіння Богові та ближнім.

Огляд літератури: джерельною базою для першого розділу буде публікація Атанасія Г. Великого, ЧСВВ. *«Нарис історії Згромадження СС. Служебниць П.Н.Д.М.»*, Видавництво Сестер Служебниць. Рим-Італія, 1968. Також важливим джерелом буде книга с. Олени Дикун, СНДМ. *«Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії»*, Львів, 1940, а також публікація блаженної Йосафати Гордашевської *«Історія Заложення Згромадження Сестер Служебниць, обряду греко-католицького»*, Перемишль, Архів Греко-Католицької Церкви, 1984.

Для другого розділу головною літературою буде брошура с. Домініки Г. Славути, СНДМ. *«Молитва та служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської»*, Торонто, Канада, 1996.

Для аналізу проблематики даного дослідження я використаю монографію с. Орести Боршовської *«Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії»* - Київ: 2016.

Для третього розділу моєї праці головним джерелом буде книга с. Домініки Славути, СНДМ *«Йосафата. Перша Сестра Служебниця Непорочної Діви Марії»*. Друкарня оо.Василіян, Торонто, 1985.

Додатковою літературою для дослідження даної теми буде публікація с. Оксани-Софії Ващур, СНДМ *«Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської»*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів, 2001, а також роздумування над посвятою та обітами Блаженної сестри Йосафати, під назвою *«З цілого серця»*, видавництво «АПРІОРИ», Львів, 2003, автором якого є с. Домініка Славута, СНДМ.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ ЖІНОЧОГО ЗГРОМАДЖЕННЯ ССНДМ

1.1. Причини та умови заснування Згромадження Сестер Служебниць.

Історія заснування українських Сестер Служебниць починається відтоді, коли богослов о. Єремія Ломницький, що належав до Чину отців Василіян, мав жваву дискусію з єзуїтами в селищі Стара Весь, що під містечком Березовим¹. Вони говорили про те, що бракує жіночої чернечої інституції, яка б сприяла етичному піднесенню сіл, тобто займалася б вихованням дітей та молоді. Як приклад отці-єзуїти навели Згромадження малих Служебниць Непорочного Зачаття, які мали свій новіціят у Старій Весі, та відзначалися активною діяльністю серед вірних латинського обряду².

Жіноче чернецтво УГКЦ було представлене лише сестрами Василіянками. Їх було небагато, крім того, вони вели гімназії лише для заможних дівчат. Для того, щоб дівчина могла вступити до монастиря сестер Василіянок – їй треба було мати вищу освіту та великий посаг. Це було вагомою перешкодою для сільських дівчат, які не мали таких можливостей і не рідко переходили на латинський обряд, щоб долучитися до жіночих згромаджень Римо-Католицької Церкви, які на той час розгорнули активну діяльність у Галичині. Українці часто віддавали своїх дітей на виховання до римо-католицьких закладів³. Лише на початку століття сестри Василіянки розпочали різні чернечі інституції для українських дівчат.

Слугиня Божа блаженна Йосафата Гордашевська, у своїй історії про заснування Згромадження, подає зрозумілі причини про заснування жіночого активного Згромадження в Галичині:

Хоч ОО. Василіяни не щадили сил у праці над народом, однак, не могли самі всього зробити без помічі жінок, бо необхідно було починати від кореня, тобто від доброго виховання

---

¹ Нині – Підкарпатське воєводство у Польщі.

² С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження сестер Служебниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016. с.7.

³ Див: Там само, с. 8.

дітей та молоді. Треба було, щоб вже змалечку дитина вчилася пізнавати та любити Бога, добре молитись, любити ближнього, робити добро й боятися Бога. Того не могли навчити родичі, які були самі темні, невчені, придавлені важкою працею на хліб насущний, не могли того зробити і самі священники, необхідно було для того черниць, які б поділяли цю місію через продовження праці, яку почали місіонери⁴.

Магістер новиків молодих Василіян, о. Гаспер Щепковський закликав у своїй промові: «Вірте мені, Всч. Отці, що доки в вашім обряді не будете мати жіночого Згромадження, всі ваші труди, чи то парохів чи місіонерів, не принесуть бажаних успіхів, бо найважливіша й найперша праця в релігійно-моральному піднесенні народу – це виховання дітей і жіночої молоді, а для цього конечно потрібно черниць»⁵.

1891 року о. Кирило Селецький, який понад сімнадцять років служив у парафіях Жужеля та Цеблева поблизу Белза⁶, що належали до Перемиської єпархії, отримавши нове призначення, мав переїхати до Рави-Руської. Завершуючи душпастирське служіння в цих селах, він запросив реформованих Василіян на місію, яка розпочалася 16 травня в Жужелі. Її провідником був о. Ломницький⁷.

Найвагомішою подією цієї місії стало бажання кількох місцевих дівчат вступити до монастиря. Вони звернулись до отця з проханням допомогти їм. В цей момент о. Ломницькому здавалось, що це Божий знак, що прийшла хвилина розпочати давно омріяне діло. Це спілкування о. Єремії з бідними сільськими дівчатами змусило його серйозно замислитись над заснуванням нового згромадження⁸.

Знаючи о. Кирила як невтомного пастиря, людину високих духовних якостей, о. Єремія запропонував йому спільно розпочати втілення задуму. Однак отець Селецький сказав, що не розуміється ані на правилах законних, ані на законнім

⁴ Йосафата Гордашевська. *Історія Заложення Згромадження Сестер Службниць, обряду греко-католицького*, рукопис, ст. 2. Перемишль, Архів Греко-Католицької Церкви.

⁵ Єремія Ломницький. ЧСВВ, Допис у "Богословському Вістнику», Ч. III, 1902, с.285.

⁶ Сокальський район на Львівщині.

⁷ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю*. Київ: 2016, с.9.

⁸ Див: Там само, с.10.

дусі і провадженню такого згромадження, а також не має для цього належних коштів⁹. Отець Єремія Ломницький запевнив, що правилами згромадження та духовним проводом займуться отці Василіяни, о. Селецький мав би керувати фінансовими справами. Йому вдалося переконати о. Селецького стати співзасновником, а його парафіян – посприяти у будівництві в селі першого дому для нового згромадження.

Устави, чи Правила майбутнього згромадження отці запозичили в польського Згромадження малих Службниць Непорочного Зачаття, харизма яких певною мірою відповідала тому, що передбачалось для українських сестер Службниць. Таким чином, Правила сестер Службниць від 1892 р., затверджені митрополитом Сильвестром Сембратовичем, являли собою переклад з польського оригіналу. Цей устав був виданий друком у 1896 році, в Товаристві св. Апостола Павла¹⁰. Ці правила були першою спробою упорядкування нової чернечої ідеї на українських землях. Зрозуміло, що їх слід було змінити, тому що вони не були відповідними для Згромадження сестер Службниць, та не були складені так, щоб їх затвердив Апостольський Престол.

За створення нових Правил для українських Службниць взялися о. Єремія Ломницький¹¹ та о. Кирило Селецький, і завершили цю роботу 1906 року. З цієї нагоди митрополит Андрей написав Пастирське послання до сестер Службниць:

Усіма силами, дорогі сестри, працюйте над тим, щоб ви навчилися добре, і багато, і радо молитися... Не забувайте ніколи, що зі всіх ваших занять перша – молитва. Щаслива законниця, котра навчилася цінити молитву, котра в скупленню своєї душі уміє розмовляти з Небесним Женихом своєї душі, Ісусом Христом. Як Марія Магдалина, сидючи у ніг Христових, прислуховувалася солодкої Єго бесіди, із жаром любови приймала до серця кожде слово Божественної Єго науки, так і законниця, що, дійсно погордивши всіма приємностями світа, знайшла уподобання в любові і товаристві свого небесного Обручника¹².

⁹ С. Ореста Боршовська. *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ для Згромадження сестер Службниць Непорочної Діви Марії*. Львів: Видавництво УКУ, 2007, с. 58.

¹⁰ Текст був друкований в *«Душпастирі»*, Львів, 1896, Ч. 7, під заг. *«Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої»*, с. 165-171.

¹¹ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю*. К: 2016, с.11.

¹² Пастирське послання митрополита Андрея Шептицького до сестер службниць, 9 грудня 1906 р.

Першою сестрою нового згромадження, першою настоятелькою та співзасновницею стала Михайлина Гордашевська. Саме на ній зупинився вибір о. Ломницького, який знав Михайлину з 1888 року. Після реколекцій для молоді в церкві Святого Онуфрія у Львові, які провадив отець, вона обрала його своїм духовним провідником¹³. Спочатку вона мала намір вступити до монастиря сестер Василиянок. Отець Ломницький знав про це, і бачив в ній особу, здатну бути провідником нового згромадження. Сестра Олена Дикун у своїй історії пише про це так: «Дав їй трохи часу до надуми перед Богом, заки рішиться піднятися важного діла. Не крив перед нею, що ждуть її труднощі й прикrostі, передовсім з початку»¹⁴. Спершу Михайлина вагалася, але, усвідомивши важливість богопосвяченого служіння серед українського народу, дала згоду. Згодом о. Єремія прийняв від неї обіт послуху¹⁵.

Отець Єремія відіграв ключову роль у створенні та духовній формації Згромадження сестер Служебниць, для якого він віддав найбільшу частину свого життя та всі ідеали душі. В історичному контексті своєї доби він зумів відповісти на натхнення Святого Духа та втілити ідею в конкретне життя. Духовний та місійний досвід робили о. Єремію чутливим до людських потреб. Саме це дозволило йому побачити необхідність заснування сестер Служебниць, які в УГКЦ стали першою чернечою спільнотою, члени якої мали поєднувати активний спосіб служіння з життям за євангельськими радами¹⁶.

Митрополит Андрей Шептицький у своєму посланні до сестер Служебниць Непорочної Діви Марії з нагоди 50-річчя заснування Згромадження писав про вагому роль о. Єремії Ломницького: «Через довгі літа був ординаріятським

¹³ С. Домініка Славута, СНДМ. *Йосафата. Перша сестра Служебниця Непорочної Діви Марії*. Друкарня оо. Василиян. Торонто, 1985, с. 48.

¹⁴ С. Олена Дикун, СНДМ. *Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 67.

¹⁵ С. Олена Дикун, СНДМ. *Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 71.

¹⁶ С. Ореста Боршовська. *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*. Львів: УКУ, 2007, с. 75.

комісарем для справ вашого Згромадження, і що його науками, духовними вправами та проводом новіціату могутньо причинився до розвою Згромадження і до надання питомого йому духа»¹⁷.

Від початку заснування Згромадження його засновники о. Єремія Ломницький та о. Кирило Селецький вирішили, що новіціят сестер Служебниць має бути в м. Кристинополі¹⁸, де отці Василяни мали свій монастир та студійний дім. Прокуратором згромадження зголосився стати о. Кирило, який мешкав та душпастирював у с. Жужелі, неподалік Кристинополя.

Найбільшою заслугою отця перед Згромадженням сестер Служебниць було те, що починаючи від 1891 року він докладав великих зусиль для створення матеріальної бази для Згромадження. На його ім'я надходили кошти на розбудову перших осідків та новіціату в Кристинополі.

Рівночасно з підготовкою духовної частини заснування нового Згромадження, що належала о. Ломницькому, йшла підготовка першого дому для прийняття нових, Богу посвячених кандидаток. Справа фундаторства першого дому була передана о. Селецькому, який взявся за неї з великою ревністю¹⁹. Підготовка для побудови нового дому почалася із збірки будівельного матеріалу, який постачали сусідні села. Парафіяни Жужеля дали свою працю та перевіз.

Після того, як матеріал було зібрано, виникла важлива справа місця на будову. Отці Ломницький та Селецький. скликали громадську раду, і по виясненні справи, громада вирішила віддати одну частину з громадського пасовиська. Трудність була в тому, що це місце було розташоване досить низько, була небезпека вогкості та пов'язаних з тим проблем. Однак, іншого виходу не було. Але про здоров'я майбутніх молодих сестер подбало саме Боже Провидіння²⁰.

¹⁷ Митрополит Андрей Шептицький. *Пастирські послання 1939-1944 рр.*, т.3 – Львів: Видавництво «АРТОС», 2010, с.224.

¹⁸ Сучасна назва – м. Червоноград.

¹⁹ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Служебниць. Рим, 1968, с. 32.

²⁰ Єпископ Андрій Сапеляк. *Отець-прелат Кирило Селецький*. Львів: Галицька видавнича спілка, 2004, с. 35.

У Жужелі жили вірні латинського обряду, які вповні увійшли в життя громади та парафії. Між ними була одна жінка-вдова латинського обряду. Місце, де вона мешкала, на думку о. Селецького, найкраще підходило під новий монастир. Але воно підходило й іншим зацікавленим особам, які хотіли купити вдовину хату. Хата ця знаходилась при шляху з Белза до Сокаля. На пропозицію о. Селецького, побожна вдова Олександра Гумінова зрелася більшої суми, що її давали жиди, і продала дім о. Селецькому на це боговгодне діло. Умови купівлі були такі: половина ціни зараз, а решту Сестри мали дати власниці помешкання. Ці умови були дотримані і дім перейшов у власність нового Згромадження²¹.

При купівлі цього дому йшлося насамперед про місце, бо звичайна хата не могла становити навіть основи під новий духовний дім, з вимогами чернечого життя та праці. Дім пані Олександри Гумінової складався з двох житлових кімнат, кухні та коридору²². Маючи готовий матеріал, о. Селецький приступив весною 1892 року до будови нового монастиря. За допомогою парафіян до старого дому було прибудовано чотири просторі кімнати. За роботою наглядав о. Селецький, а о. Ломницький приїжджав час-від-часу до Жужеля, щоб бути в курсі справ. Ці поїздки мали на меті ще й іншу справу. Треба було постійно дбати про духовний ріст молодих кандидаток. О. Ломницький випробовував покликання нових кандидаток, проводив з ними духовні вправи за участю 20 дівчат. Це були вирішальні для новозаснованого Згромадження духовні вправи: вибір стану для кожної особисто та тим самим вирішення долі нового Згромадження²³. Отець Кирило Селецький, як місцевий парох, мав обов'язок дбати про духовний провід цих вибраних парафіянок. Вони часто приходили на науки, і о. Селецький зачитував їм духовні книжки та Правила. Це скріплювало молоді покликання та їхня готовність росла з дня-на-день.

²¹ Контракт купівлі-продажу був поданий в «Богословськiм Вістнику», Львів, 1902, Ч. 4, с. 382-385.

²² Кирило Селецький, допис у «*Душпастирі*» 1892 р., с. 369.

²³ С. Ореста Боршковська. *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*. Львів: УКУ, 2007, с. 57.

Літом 1892 року дім у Жужелі був вже викінчений та пристосований до свого нового завдання. Одна частина дому була призначена для колишньої власниці, п. Гумінової, інша частина – монастирська, для Сестер, - складалася з чотирьох кімнат. В кімнатах не було дерев'яної підлоги, а тільки втоптана глина, на зразок тодішніх сільських хат. Обстановка тут була такою: одна шафа з простих дощок, стіл та дві лави – це дарунок від п. Ковнацької, мешканки Жужеля. Крім того було вісім складаних ліжок, зроблених місцевим столярем. Чотири глиняні горшки, десять глибоких тарілок та десять столових ложок становили увесь посуд²⁴. Такі умови чекали перших кандидаток нового Згромадження. Вони радісно чекали празника Успення, який мав звістити про великий початок.

Нове Згромадження Сестер Службниць ПНДМ вступило на свій історичний шлях під знаком Марії, вознесеної на небо та прославленої у віках. 27 серпня 1892 року в жужельській парафії дзвонили святкові дзвони. Вони скликали далеких та близьких. Сюди прибули численні ОО. Василяни, щоб вимолювати Божого благословення для нових робітниць у Христовому Винограднику. Також отці мали продовжувати та закріплювати плоди їхніх молодих місійних зусиль над духовним оновленням Галицької землі²⁵.

Того дня зібралось багато народу. З самого ранку в жужельській церкві відправлялись церковні Богослужби. Під час торжественної Літургії, один із присутніх ченців вийшов на середину. Він говорив про монаше покликання, а потім сказав до зібраного народу: «Дорогі в Христі Брати! З-поміж ваших дітей Господь покликав декілька до своєї служби; чи не жалуєте ви для Нього цих кілька квіток?» - «Не жалуємо!» «Чи даєте їх Господу Богу?» І серед сліз радості було чути голос: «Даємо!»²⁶.

²⁴ Архів Генеральної Курії Службниць, *Документи: Спомини С. Йосафати Гордашевської з тих часів*; Додаток, ч. I. Гл. *Хроніка*, I, с. 34.

²⁵ Архів Генеральної Курії Службниць, *Документи: Спомини С. Йосафати Гордашевської з тих часів*; Додаток, ч. I. Гл. *Хроніка*, I, с. 35.

²⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць*, Рим, 1968.

Так було принесено жертву Господеві, що її видала Галицька земля українського народу устами жужельської громади. Господь вимагав цієї жертви видимими знаками. Про неї знали молоді кандидатки, які були змушені переборювати опір своїх батьків; про неї знав отець Ломницький; знали про неї і жужельські парафіяни. По святій Літургії Божі обраниці направились до їхнього нового дому, до якого так рвалися їхні серця²⁷.

Щойно по полудні, в часі Вечірні, Господь послав чудову погоду, немов знак, що Він прийняв жертву своїх дітей. Народ знову заповнив церкву та церковне подвір'я, і по Вечірні процесійно запровадив Сестер до нового дому. Пролунало ще декілька проповідних слів і за новими черницями закрилась монастирська брама. Духовенство повернулось до церкви, народ розійшовся, славлячи Бога. Нове Згромадження залишилось сам-на-сам із собою та Господом. Замовкли дзвони, затих гомін народу, запав вечірній сутінок. Закінчилось свято, настали сірі будні. Однак не ті звичайні, щоденні сільські, жужельські будні, але нові – в Господній службі, на Господній жертві.

1.2. Географія поширення Згромадження Сестер Служебниць.

На місіях о. Ломницький мав добру нагоду повідомляти священників та світських людей про новопостале Згромадження Сестер. Разом з тим збирав для них милостині та заохочував священників, щоб вони засновували захоронки у своїх парафіях. Тим способом постало декілька захоронок на Поділлі²⁸. Можна сказати, що український народ взяв собі до серця справу Сестер Служебниць, зрозумів знаки часу, і розвиток нового Згромадження пішов скорими кроками вперед²⁹. Після двох років новіціату, сестри-новички готувалися до складання перших обітів. 25 березня 1894 р. 5 новичок склали свої перші обітницькі в новому

²⁷ Архів Генеральної Курії Служебниць, *Документи: Спомини С. Йосафати, опис торжества*, Хроніка I, с. 38.

²⁸ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць*, Рим, 1968, с.65.

²⁹ Див: Там само, с.74.

Згромадженні, яке знаходилось у Кристинополі. Близько 20 кандидаток заповнили скромні кімнати дому³⁰. Жужель залишився дорогою пам'яткою для цілого Згромадження. Жертвенна праця перших Сестер Служебниць поширилась на подільські села. 25 травня 1895 р. було відкрито Захоронку в с. Циганах, а згодом у Більчу та Ланівцях³¹. Ще одна обитель знаходилась в Станіславівській єпархії³².

1895 року нова громадка сестер Служебниць була послана до нашої землі, в Львівську Архиєпархію. 25 травня 1895 року від'їхала маленька групка до Перегінська на галицькім Підгір'ю, в Львівській Архиєпархії. Завдяки допомозі простонародних та княжих фундаторів заснувала архиєпархіяльними фондами в цій місцевості першу захоронку³³. Сестри опікувалися не тільки дітьми, їх жертви та праці потребували старші та немічні. Таким чином 21 липня 1895 року було відкрито старечий дім, або Дім Старців у Тернополі. Настоятелькою цього дому стала перша Служебниця – С. Йосафата Гордашевська³⁴.

Ріст та розвиток Чину Сестер Служебниць був доказом великого його значення та неоціненної моральної користі для Церкви та народу. Морально пригноблений народ прагнув піднесення духу. Це привело до відкриття домів сестер у Жовкві, Добромилі, Львові, Трускавці, Самборі, Івано-Франківську³⁵.

Від перших днів існування сестер Служебниць, аж до наших днів, сестри Служебниці стоять при вітварях Господніх, належать до українських храмів на всіх землях їх поселення та діяльності. Де вони тимчасово чи постійно осідали, першими їх відвідинами були храми Божі, і до них перших вони прикладали свої руки. Також це були єпархіяльні семінарії, семінарійні церкви та каплиці у Львові, Станіславові, Перемишлі, Римі, Стемфорді³⁶.

³⁰ С. Олена Дикун, СНДМ. *Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 72.

³¹ Архів Генеральної Курії Служебниць: *Хроніка історії Згромадження СС. Служебниць П.Н.Д.М.*, том I, Рим, с. 64.

³² Нині – Івано-Франківська Архиєпархія.

³³ Архів Головної Курії СС. Служебниць, "Хроніка I", с.29.

³⁴ Див: Там само, с. 33.

³⁵ АГКС, *Хроніка I*, стор. 119-120: список домів та дата відкриття.

³⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць*, Рим, 1968, с. 107.

Сьогодні можна сказати, що розвиток та зріст Згромадження – це знак Божої благодаті серед українського народу, прояв християнської жертвності та людської посвяти. Зростало число сестер: відходили на станиці в Галицьку Землю одні, а на їхнє місце вступали нові і нові; більше того, їхнє число зростало з року в рік. Якщо зростало число сестер, відповідно зростали також їхні осідки. Вимоги домів та праці вимагали частих пересувань сестер³⁷.

Настав час, коли Сестри Службниці мали розпочати місійну працю за океаном. Було то десять років після заснування Згромадження. Старша сестра Йосафата Гордашевська з великою любов'ю випроводжала Сестер до Канади³⁸. Побут Сестер в Едмонтоні був тільки тимчасовий та переходовий. 3 липня 1903 року Сестри розпочали свою місіонерську працю. Все треба було починати з початку. Сестри готували своє перше затишне «гніздо» - новіціят³⁹.

27 березня 1905 року відчинено другий дім Згромадження в Едмонтоні, а 9 червня 1905 року прийшло підкріплення з Європи: СС. Атанасія Мельник та Алексія, які відкрили третій дім у Канаді: в Вінніпегу⁴⁰. З маленького домику при церкві св. Йосафата починалось життя та праця Сестер в Едмонтоні. Дім був тісний, люди бідні, початки важкі, що вимагало великої посвяти. Сестри розвивали свою зовнішню діяльність. Займалися вихованням молоді, що приїжджала з колоній, і сиротами та провадили цілоденну школу⁴¹.

Таку ж історію мав і дім у Вінніпегу. Найстаршою школою була школа при церкві св. Николая у Вінніпегу. З приїздом двох нових Сестер із Галичини в 1905 році школа почала розвиватися. Вона знаходилась в підвалі, де було вогко та дуже

³⁷ *Шематизм Львівської Архидієцезії*, за рр. 1896, 1897, стор. 191.

³⁸ С. Атанасія Мельник, СНДМ, *На світанку Згромадження. Спомини про початок Згромадження СС. Службниць*, в «Ювілейна Книга: 1892-1942», Едмонтон 1942, с. 46.

³⁹ Див: Там само, с. 52.

⁴⁰ АГКС, *Хроніка II*, с.34.

⁴¹ АГКС, *Хроніка I*, стор. 242: Історія дому в Едмонтоні.

темно. Хоч важкі були початки, Сестри терпеливо переносили невідрадне положення й чекали зміни на краще⁴².

В кінці 1910 року прибув до Галичини василіянський бразилійський місіонер – о. Климентій Бжуховський просити галицьких черниць на місію до Бразилії. І виїхала перша громадка Службниць Марії. При належній підготовці, дня 25 лютого 1911 року Сестри прибули до Сантос, у штаті Сан Пауло⁴³.

Повільною працею та жертвами вони заклали та розбудували два доми Сестер Службниць у Бразилії. В малому містечку Прудентопіль Сестри почали приймати дітей до інтернату, не багато, бо не було місця. Хата Сестер була невелика. Вони вели життя правдиво законне, святе⁴⁴. Всі, що з ними зустрічалися, відносились до них з великою пошаною. І життя їхнє дійсно було гарне. Хворих щораз більше приходило до Сестер і тому незадовго, недалеко від своєї хати, поставили малий будинок на шпиталик. Праця була тяжка та вичерпуюча⁴⁵.

Прудентопіль був колискою та «гніздом» бразилійських сестер Службниць. 24 травня 1915 року Сестри зазнали великої радості, бо в день Пресвятої Тройці єпископ Куритибський дав дозвіл на заснування новіціяту в домі Сестер в Прудентополі⁴⁶. За перших 25 років існування Бразилійських Сестер число домів зросло до 10. Це майже всі разом і школи, лічниці, інтернати, що й характеризує працю Сестер у Бразилії. З інших праць Сестер слід відзначити катехизацію, провід Братств та церковних Товариств⁴⁷.

Сестри розвинули свою працю в усіх єпископських осідках та семінаріях Галицької Землі, а також далеко за її межами. 1 жовтня 1915 року невелика групка

⁴² АГКС, *Хроніка I*, стор. 248: з Вінніпегської хроніки.

⁴³ *Ювілейна Книга 1911-1961 р.*, стор. 89; АГКС, *Хроніка I*, с.420.

⁴⁴ АГКС, *Хроніка I*, стор. 426-433: Життя в Прудентополі.

⁴⁵ Див: Там само, с.429.

⁴⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с. 173.

⁴⁷ АГКС, *Хроніка I*, стор.494: події в Прудентополі.

⁴⁸ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с. 335.

Сестер виїхала до місцевості Куцура, що в Югославії. По довгих стараннях вони могли в 1923 році відкрити захоронку, а в 1934 році новий дім в Куцурі⁴⁸.

Далі місії Сестер Службниць поширились на Закарпаття, а потім до Словаччини. 6 травня 1938 року єпископ Павло канонічно відкрив новіціят Згромадження Сестер Службниць ПНДМ у Пряшеві⁴⁹.

Кожний дім та кожна сестра особисто вже самою своєю появою серед громади українського села чи містечка була релігійнотворчим елементом, а також своїм життям та працею через безпосередній контакт, через захоронки, через дитячі садки, через опіку хворих. Тільки один Господь може знати, скільки вчинили Сестри добра для української Церкви та українського народу на всіх місцях свого поселення. Про таку працю в 1930-х роках відомо в таких місцевостях: Болехів, Девятники, Крилос, Перегінсько, у Львівській Архиепархії; Волянка, Великі Мости, Угерці Винявські, Щепятин – у Перемиській єпархії; Самолуски, Сокиринці – в Івано-Франківській єпархії⁵⁰.

В листопаді 1939 року виїхали Сестри на Холмщину шукати праці для себе. Так постала так звана «холмська місія» Сестер Службниць. В Холмі відкрили Сестри окремий інтернат для місцевих дівчат, навчали в народній школі та в гімназії, та в інших школах на Холмщині: в Раколупах, у Сержу, в Докудові, в Лісневичах⁵¹.

Більш тривалий характер мала праця Сестер на українських землях, зокрема, на Засянні та на Лемківщині, і де Сестри вже передше мали декілька осідків, у Перемишлі, Ярославі, Ветліні, Жегестові, Боську. Крім осідків та станиць на Холмщині, Сестри оснували на Лемківщині в 1940-1941 роках більші чи менші

⁴⁹ Відчинення новіціяту в Пряшеві: документи та грамота єпископа в АГКС, *Хроніка I*, стор. 639.

⁵⁰ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження сестер Службниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016, с. 17.

⁵¹ АГКС, *Хроніка II*, стор. 429: На Холмщині в 1939-1940 рр. опис гараздів та праці Сестер та опис труднощів. Короткі записки літописців про працю на Холмщині.

⁵² АГКС, *Хроніка I*, стор. 187: Список домів на Засянні. *Хроніка II*, стор. 488.

⁵³ Див: Там само, с. 536.

нові осідки та станиці праці: в Одрехові, Криниці-село, Жегестові-село, Крамнім, Поворознику, Боську, Сяніку, Солотвині, Перемишлі, в яких віддавалися праці захоронярській та опіці над сиротами⁵².

Митрополит Андрей Шептицький подарував Згромадженню Сестер Службниць новий осідок у Львові на вулиці Пасічній, ч. 2, з захоронкою та городом, де вже 3 січня 1943 року Сестри відкрили захоронку та мешкали там аж до 1946 року⁵³.

Історія Римського Осідку корениться в далекому 1943 році, коли церковні власті в Галичині порадили Головній Настоятельці Вероніці шукати вільного місця, звідкіля могла б кермувати цілим Згромадженням, бо ні Станіславів, ні Львів, ні Кристинопіль до цього вже більше не надавались через комуністичну окупацію східноцентральної Європи. Дня 17 вересня 1945 року мусіла Генеральна Настоятелька Вероніка залишити пряшівську сестринну громаду, і через Прагу виїхала до Риму. Тут вона знайшла щире та прихильне прийняття та осідок у Папській Колегії⁵⁴. Дня 17 червня 1947 року видано декрет про перенесення Генеральної Курії з Галичини до Риму, признаючи неможливість рядити Згромадженням у Галичині, та легкість та більшу користь такого Заряду в Римі. Декрет авторизував перенести осідок Генеральної Курії до Риму⁵⁵. В січні 1947 року декілька Сестер з Бельгії прибули до Парижу для того, щоб тут переговорити справу організації дитячого захисту, тижневої школи для українських дітей Парижу й околиці, та зайнятися адміністрацією цілого будинку⁵⁶.

---

⁵⁴ АГКС, *Хроніка II*, стор. 639: Виїзд Головної Настоятельки до Риму і відкриття Генерального Осідку в Римі.

⁵⁵ Лист Свящ. Конгрегації про перенесення осідку Генеральної Курії до Риму, *Хроніка II*, стор. 647.

⁵⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с.428-429.

⁵⁷ *Хроніка II* описує різні переговори про дім на вул. Тен-а, де перебували СС. до 1958 р, а потім проживали в домі, на вул. Ернеста Лякост 10.

⁵⁸ АГКС, *Хроніка II*, стор. 573-603: Звіт з Віцепровінції в Польщі; про дома і праці Сестер у Польщі

Під час переговорів було постановлено, щоб Сестри провадили адміністрацію цілого дому, сирітський захист, лікарську амбулаторію, опікувалися недужими по домах та заряджували магазином харчів та одягу. Крім того Сестри розвинули широку місіюну діяльність між убогими та хворими, та дбали про церкву в Парижі. Коштами Священної Конгрегації Сестри набули нове приміщення на вулиці Е. Лякоста, де перебувають до сьогодні, ведучи також вакаційні оселі для дітей⁵⁷. В такий спосіб – в Римі та Парижі – служили на місіях Сестри-емігрантки Галицької Області, яких комуністична окупація витіснила з рідних земель.

Сестри Служебниці мали Віцепровінцію Матері Божої Неустанної Помочі в Польщі. В 1950 році було відкрито осідок у Варшаві, а також в Холмі Люблинському. В 1952 та 1953 роках постали осідки в Карліно, Мястко, Пйонтек, Машево, в Янові Любельському. Це були парафіяльні доми, з церковною обслугою та катехитичною працею на місцях і в околиці⁵⁸. Праця Сестер у Польщі була помітною, плідною та успішною. Крім звичайних домашніх занять та праці, загалом Сестри працювали у трьох ділянках: церковно-харитативній, шпитальній, та релігійно-освітній⁵⁹.

Варто також згадати заснування Провінції Непорочного Зачаття Діви Марії в Америці. Розбудова Американської Провінції завдячує свої успіхи двом Провінційним Настоятелькам: с. Єлисаветі Кассіян та с. Бернадеті Ваврик. Вони знайшли силу, відвагу та ініціативу для того, щоб започаткувати новий рід праці та знайти засоби для заснування понад 25 осідків, тимчасового чи сталого характеру⁶⁰. У 1959 році оформилася Американська Провінція в таких осідках: Дітройт, Філадельфія, Словтсбург, Шамокін, Ембридж, Боффало, Пасаїк, Елізабет, Чікаго. Географія домів Сестер вказує на ускладнення та труднощі, які

⁵⁹ АГКС, *Хроніка II*, Звіт з Віцепровінції в Польщі; про доми і праці Сестер у Польщі, стор. 702.

⁶⁰ *Срібна Корона: Ювілейна Книга Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії Провінції Непорочного Зачаття Діви Марії*, Філадельфія, 1961, с. 35.

⁶¹ Див: Там само, стор. 41.

⁶² АГКС, *Хроніка II*, стор. 773-774.

супроводжували життя та працю Сестер Провінції, які вимагали окремих зусиль та проводу⁶¹.

Сестри вели доми для старших, потребуючих опіки людей. В двох важливих працях – навчанні дітей та опіці старших, було зосереджене головне заняття Сестер в Америці, та був визначений спосіб їхнього щоденного життя. Крім того вони виконували звичайні уставні праці релігійного характеру в школі, церкві, парафії та організаціях⁶². Американська Провінція на різних етапах свого розвитку та життя, зробила великий внесок праці та заслуг для цілого Згромадження Сестер Служебниць. На заході Європи, в Німеччині, дня 22 квітня 1963 року Сестри започаткували свій осідок у Мюнхені, ведучи єпископську резиденцію та навчаючи в українській школі⁶³. Доми та діла Згромадження Сестер Служебниць зросли та розвинулись завдяки народу та праці самих Сестер.

1.3. Характерні риси Згромадження Сестер Служебниць.

Від самих початків Згромадження Сестер Служебниць поєднує велику гармонію та рівновагу у своєму житті та праці, в чому лежить чи не головна причина його успіхів. Воно пов'язало в собі, як окреме Боже дарування і завдання (харизму): контемпляцію та активність, працю фізичну та духовну, село та місто, батьківщину та діаспору, молодість та старість, чоловіків та жінок, клир чернечий та єпархіальний, мирян та духовних. Згромадження має в своїй історії поміркованість, сукупність та гармонію, співдію різних сил⁶⁴.

Згромадження Сестер Служебниць є виразним ділом Божого Провидіння для української Церкви та народу. Воно постало в часі та в дусі Львівського Собору 1891 року. Це Згромадження вийшло з надр українського народу, з його християнської наснаги, і являється одночасно виявом живучості української

⁶³ АГКС, *Хроніка III*, стор. 153. Сестри Служебниці проживали в Апост. Екзархії.

⁶⁴ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Служебниць. Рим, 1968, с. 592.

Церкви та християнського духу народу. Воно постало несподівано, і запустило одразу глибоке, здорове коріння⁶⁵.

Сестри Службниці не є запозиченою чернечою ідеєю та формою, чи виявом якогось чужого, колоніального чернецтва на українських землях. За своїм виникненням, за своїм характером, за своїм духом та формою воно є чисто українським. Це Згромадження мало не легкий шлях життя та праці. Своє остаточне обличчя воно знайшло наполегливою працею та шуканнями⁶⁶.

Крім щоденної праці, передбаченої правилами, для добра Церкви та народу, Сестри Службниці внесли в українське церковне та релігійне життя деякі властиві здобутки, залишаючи в ньому тривалий слід. Як приклад можна навести Службницький тип української церковної естетики в прикрасі церков та вівтарів, в шитті церковних риз та церковної білизни; Службницький тип зовнішньої чернечої поведінки в церкві та серед народу, який відрізняє Сестер Службниць серед інших чернечих інституцій⁶⁷.

Характерними рисами Згромадження Сестер Службниць є швидкий ріст, ентузіазм, запал, відвага, легкість пристосування до обставин та людей, оптимізм та новість. Завдяки цим рисам Згромадження йшло крок у крок з поступом часу, його вимогами та потребами⁶⁸. Молоде літами, але багате досвідом та заслугами, молодече духом, силами та відвагою, втираючи рясні сльози страждань та піт трудів – стоїть Згромадження Сестер Службниць твердо у світі та в Церкві сучасності⁶⁹.

Я хочу представити декілька пунктів, які характеризують життя та працю Сестер Службниць.

⁶⁵ Єремія Ломницький, ЧСВВ, Допис у "Богословському Вістнику», Ч. III, 1902, с. 275.

⁶⁶ Див: Там само, с.281.

⁶⁷ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016, с. 67.

⁶⁸ *Богословський Вістник*, 1902, ч. 3, стор. 208.

⁶⁹ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с. 593-594.

Простір. Життя та працю Згромадження визначає та зумовлює найперше простір, великий простір, який утруднює контакти, взаємопізнання, співпрацю, визначає та зумовлює різноманітність обставин та ситуацій, з затратою засобів, сил, часу⁷⁰. Це все треба перемогти, і то не тільки духово, але фізично, не тільки волею, але і засобами зв'язку. Для цього треба розуміння серед Сестер, але і розуміння з боку Церкви та народу. Це об'єктивна обставина, а не справа тільки хотіння чи бажання⁷¹.

Час. Між вчора та сьогодні є велика різниця. Це два виміри, і треба переходити від одного до другого, і не тільки фізично, але і духово. Минуле та сучасне – це дві величини, постійно рухомі, змінні. Самою історією жити не можна, але сучасністю та її потребами, проблемами. Для одиниці перехід легший, виразніший, ясніший. Для Згромадження такий перехід є тяжчий, повільніший, непомітніший⁷². І знову треба розуміння від усіх, від своїх та чужих. Зміни приходять лише розміреним, спокійним кроком.

Людина. Згромадження Сестер Служебниць на своєму шляху зустрілося з новою, іншою людиною, в своїх монастирях та поза ними, в своїх членах та серед тих, де воно працює та над ким працює. Людина – це складне створіння. Розкинене в різних країнах, Згромадження зустрічається з різними людьми, прямо чи непрямо, навіть серед одного і того самого народу. Треба розуміння з боку всіх. І треба допомоги та співпраці, а не тільки критики чи осудження. Людину треба спасти, їй послужити в усіх обставинах та кожній зокрема⁷³.

Вірність. Згромадження Сестер Служебниць є нове та молоде, і постало в часі нашої доби та з її потреб. Воно трималось у своєму житті та праці розвитку цієї доби, пристосовуючись до її вимог та потреб, тобто, воно не відстало від життя.

⁷⁰ С. Олена Дикун, СНДМ. *Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 30.

⁷¹ Див: Там само, с. 38.

⁷² С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016, с. 67.

⁷³ Див: Там само, с. 71.

Воно не має потреби якоїсь перевірки чи зміни, тобто, формула життя та праці Згромадження є добра та правильна. З цього випливає, що Згромадження може та повинне зберегти вірність своїм джерелам та своєму духові⁷⁴. Розвиток та живучість Згромадження вказує на те, що в ньому існує потрібна об'єктивна та суб'єктивна певність. Історія Згромадження підтверджує вірність Сестер Службниць своєму Інститутові, своїй Церкві та своєму народові⁷⁵.

Новизна. Історія та сучасність показують, що ця потрібна новизна не заторкує головних справ, бо Згромадження було в постійному процесі оновлення і потребує зробити тільки новий, черговий крок у цьому напрямі, щоб бути в гармонії із собою та з сучасною добою. Згромадження виростає, живе та працює в єдності української Церкви та народу⁷⁶.

Придбавши собі імення «Службниць Пресвятої Непорочної Діви Марії», Сестри піднесли високо вгору прапор Пречистої і, тим самим, високо підняли в Церкві Божій великі прикмети української жінки-християнки. Девіз Згромадження звучить так: «Слава Богу, честь Марії, нам мир». Форма чернечого життя, яка носить назву «Згромадження Сестер Службниць ПНДМ» є органічним проявом життя та праці за євангельськими радами серед українського народу⁷⁷.

Від самих початків завданням Сестер є основувати захоронки для малих дітей, доглядати недужих та убогих, їм прислужувати та приготувляти до побожної смерті, трудитися та працювати: в неділі та свята читанням духовних книжок, будувати народ та заохочувати до служіння Богові, даючи йому приклад християнських чеснот та трудолюбного життя⁷⁸.

Захоронка. Правила Згромадження наполягали на тому, щоб «Сестри не жаліли ні пильності, ні труду, щоб у молоденькі уми та серця глибоко вкоренити

⁷⁴ Богословський Вістник, 1902, ч. 3, с. 210.

⁷⁵ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с. 597.

⁷⁶ Див: Там само, с. 601.

⁷⁷ Головний Архів СС. Службниць НДМ. *Текля Рудик, Заснування нашого Згромадження*, Рим, 1986, с. 18.

⁷⁸ Вступ до Уставів 1892 р., див. «*Душпастир*», 1896 р., ч. 7, с. 165-166.

⁷⁹ *Устави Згромадження Сестер Службниць*, 1892 р., опубліковані в «*Душпастирі*» за 1896 р. ч. 8, с. 173.

правдиве та головне знання Ісуса Христа, гарячу та діяльну любов Бога та набожність до Пречистої Діви Марії»⁷⁹. Діти для Сестер – це найдорогоцінніший скарб Ісуса Христа. Для них треба використовувати всі життєві обставини: церковні часи, домашні звичаї, пори року, різні нагоди та випадки, щоб вчити їх Божої любові. Захоронка мала з першого дня подбати про добре виховання: вітання, охайність, добру поведінку, релігійний настрій. В усьому: в молитві, забаві, науці, праці – Сестра захоронярка має брати повну та особисту участь⁸⁰.

Опіка недужих. Другим видом праці Згромадження Сестер Служебниць була опіка недужих, яка почалася від амбулаторного та візитного обслуговування, доходючи за декілька десятиліть до шпитального, клінічного обслуговування. Лікувальні успіхи Згромадження складались з таких елементів: знання народної лікувальної мудрості, зокрема, лікувальної рослинності, щоденна практика, дрібка медикаментів, велика доза терпеливості, жертвенності та посвяти, а ще більше християнської духовності та релігійного спрямування⁸¹. Амбулаторія, відвідини на місцях, аптекарювання та знання поведінки у важких випадках – були тими звичайними прийомами служебницької медицини.

Устави 1892 року говорили про те, що:

«в недужому треба завжди добачати потреби і тіла, і душі, співчувати та лікувати з любові до Христа; спішити на поміч недужим скоро і радо, подбати про священика, наvertати невірнучих словом та прикладом чеснот, потішати недужих відповідно до віку, стану, тривання недуги; видужалих Сестри нехай спонукають до вдячності Богові, обережності, праведного життя»⁸².

Опіка недужих має бути безкоштовною, хіба що винагорода була б дана на діла Згромадження. Сестри повинні дбати про вбогих та залишених всякої опіки. Вони також супроводжують померлих на вічний спочинок. Правила

⁸⁰ Див: Там само, с. 176.

⁸¹ АГКС, *Хроніка I*, стор. 54.

⁸² *Устави Згромадження СС.*, 1892 р., див. «*Душпастир*», 1896 р. ч. 9, с. 184.

⁸³ АГКС, *Хроніка I*, стор. 54: о. Ломницький як магістер та провідник.

передбачають також заготівлю лікувальних рослин та їх роздавання потребувачим. З 1893 року Сестри починали набирати відповідних знань опіки недужих на відповідних медичних курсах. Початки до такого вишколу дав о. Єремія Ломницький⁸³.

Інші праці Сестер Служебниць. Це зокрема була церковна обслуга, вишивання, гаптування, кравецтво, декорація, городні та польові роботи. З першого ж дня на першому місці була праця для прикраси Господніх храмів: лад та чистота храмів, церковна прикраса, церковна білизна та ризи, церковне гаптування та шиття, декорації. Шиття риз стало для Сестер не заробітним ремеслом, але релігійною місією. Так постав своєрідний «служебницький стиль» церковних риз, який поширився в Галичині та на еміграції⁸⁴.

Від самих початків свого існування Згромадження Сестер Служебниць розвинуло мистецьке, кольорове та біле гаптування. Передусім вони відновили знову на наших землях золоте гаптування, та надали йому нової живучості, перескакуючи декілька століть історії народу, переносячи його з боярських та шляхетських каптанів на церковну ризу⁸⁵. Працею Сестер, можна сказати, покривається ціле матеріальне утримання Згромадження вже з самих початків його існування.

Ще одним виявом служіння Церкві та її клирові була обслуга, що її дали Сестри Служебниці для єпископів та духовних семінарій української Церкви. Це не була справа чисто матеріальна чи фахова, але релігійна місія, і такий свій характер вона зберегла до сьогодні⁸⁶. З тієї прислуги клирові треба підкреслити службу Сестер Пастирям Церкви – єпископам, яку вони виконують не ради простого фахового

---

⁸⁴ АГКС, *Хроніка I*, стор. 55-56.

⁸⁵ Див: Там само, стор. 69.

⁸⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Служебниць. Рим, 1968, с.111.

служіння чи ремесла, ані не ради матеріальних користей, але як вияв вдячності за прихильність та підтримку Згромадження, та передовсім як церковну місію⁸⁷.

Головною метою Сестер Служебниць є молитва та служіння. Апостольська праця Сестер включає євангелізацію та катехизацію. Вони поширюють Боже Царство серед нашого народу, йдучи за вказівками своєї співзвснаниці, Блаженної Йосафати Гордашевської: «іти там, де є найбільша потреба»⁸⁸.

Згромадження Сестер Служебниць має свій герб, прийнятий Першою Загальною Капітулою у Львові, в 1907 році. В центрі герба є літера «М», над нею – хрест, а зліва, справа та під літерою – три зірки. Хрест вказує на Ісуса Христа – джерело та ціль життя сестер. Хрест пригадує Сестрам, що вони йдуть за Спасителем, беруть на себе свій хрест, та бачать в ньому своє щастя та славу. Літера «М» вказує на Пресвяту Богородицю – Матір та Покровительку Згромадження. Сестри, споглядаючи таїнственну красу Діви Марії, наслідують Її найдосконаліший приклад посвяти та відданості Богові⁸⁹. Три зірки означають три богословські чесноти: віру, надію та любов, три чернечі обіти: послух, чистоту та убожество; три чесноти, якими передусім повинні відзначатися Сестри Служебниці: тихість, покору та Сестрину любов, а також три головні ділянки праці Сестер: виховання, піклування хворими та дбайливість про красу Божого храму. Згромадження має своє гасло: «Слава Богу, Честь Марії, Нам Мир», прийняте Генеральною Капітулою в 1933 році⁹⁰. Своім життям та прикладом Сестри намагаються заохочувати інших до правдивого християнського життя на Славу Божу, честь Пречистої Діви Марії та мир всім.

---

⁸⁷ АГКС, *Хроніка I*, стор. 65.

⁸⁸ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю*. Київ: 2016, с. 72.

⁸⁹ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю*. Київ: 2016, с. 79.

⁹⁰ АГКС, *Хроніка II*, стор. 633: Постанови Ген. Капітули 1933 р.

РОЗДІЛ 2

ВПЛИВ СЕСТРИ ЙОСАФАТИ НА ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ

2.1. Опіка настоятельки Сестри Йосафати – першої новички.

Блаженна Михайлина Гордашевська народилася у Львові 20 листопада 1869 року. Вона була п'ятою дитиною в убогій, працьовитій сім'ї, в якій народилося дев'ятеро дітей: семеро дівчат та два хлопці. Її батьки, Яків Пукас та Ксеня Гордашевська, були шляхетними та глибоко релігійними людьми. Батько Яків певний час працював столярем-реставратором, відновлюючи старинні меблі. Мати Ксеня, крім виховання дітей, займалася малою господаркою⁹¹. Вони дали своїм дітям не тільки добре інтелектуальне виховання, але зацепили в їхні серця глибоке релігійне знання. Дві їхні дочки, Михайлина та Анна, посвятили себе виключно на службу Богові⁹². Це духовне покликання плекалося в рідній хаті. С. Олена Дикун, історик Згромадження, пишучи в 1930 роках і маючи до свого розпорядження Архів Згромадження, твердить: «Михайлина була вродливою дитиною, гарно розвиненою фізично. Коли мала шість років, записали її до школи св. Антонія, яку провадили Сестри Феліціанки Дівчинка була скромною та побожною, любленою вдома і в школі. Вона любила бавитися зі своєю старшою сестрою Анною»⁹³.

Вже дитиною Михайлина виявляла побожність та виразні ознаки чеснот. Вона любила самотність та молитву. Часто виходила з хати, бігла до лісу, де знаходилась капличка і там молилася: зерно чернечого покликання швидко розвивалося в Михайлині⁹⁴. Батьки Михайлини утримували сім'ю працею рук і

не мали змоги дати дітям вищу освіту. Діти також мусіли допомагати утримувати численну родину. Тому Михайлина, хоч розумово дуже здібна,

⁹¹ С. Домініка Г. Славута, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада. 1996, с.18.

⁹² С. Домініка Славута, СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Службениця Непорочної Диви Марії*. Друкарня оо. Василіян. Торонто, 1985, с.14.

⁹³ Олена Дикун. *Заснування і розвій Згромадження Сестер Службениць Пречистої Диви Марії*. Львів, 1940, с.11.

⁹⁴ Свідчення с. Гавріїли Татар, Головний Архів СС. Службениць НДМ. Рим. Т.І, с. 35.

закінчивши з відзнакою обов'язкову школу, була змушена залишити даліше навчання. Разом із сестрою Анною співали в церковному хорі⁹⁵.

Вже молодою панночкою Михайлина веде глибоке духовне життя. Вибирає собі духовного провідника в особі о. Єремії Ломницького, ЧСВВ, молодого, але світлого місіонера, й під його вмiлим та мудрим проводом дозrиває її чернече покликання. У 1888 році Михайлина відбула реколекції під проводом о. Ломницького. Ці духовні вправи зробили велике враження на глибоку душу Михайлини. Вона почула тихий, але виразний голос Ісуса: «Йди за Мною», і кілька місяців згодом, а саме 24 червня 1889 року, за дозволом свого духовного провідника, склала приватний обiт чистоти на один рік; наступного року відновлює цей обiт на один рік, а в 1891 р. на три роки⁹⁶.

Михайлина Гордашевська проживала разом з батьками. Тому треба було дати їй нагоду, протягом якогось часу, приглянутися ближче до чернечого життя, щоб потім могли завести чернечий лад у новому Згромадженні. І тут виникла велика трудність. Не було доречно замешкати їй в Сестер Василіянок, бо вони були клявзурові, а нове Згромадження мало стати цілком апостольським, для безпосереднього служіння народові. Польські Згромадження не хотіли її прийняти, щоб вона приглядалася до їхнього життя. Нарешті, завдяки заступництву о. М. Анджейчика, єзуїта, тодішнього ректора Отців Василіян у Львові, Сестри Феліціанки в Жовкві згодилися прийняти Михайлину⁹⁷.

Протягом чотирнадцятьох місяців вона пильно приглядалася та завчала чернече життя. Усвідомлювала ту відповідальність, яка чекала на неї в Жужелі, що муситиме передати цей досвід молодим, недосвідченим кандидаткам і стати їм прикладом для наслідування⁹⁸.

⁹⁵ С. Домініка Г. Славута, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада. 1996, с. 22.

⁹⁶ Архів Головної Курії СС. Службниць, «Хроніка I», с.28.

⁹⁷ Див: Там само, с. 24.

⁹⁸ С. Домініка Славута. СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Службниця Непорочної Діви Марії*. Торонто, 1985, с. 18.

Влітку 1892 р. о. Ломницький поїхав до Жовкви, щоб домовитися із Сестрами Феліціанками про обличчя першої Сестри Служебниці. Вони мали подбати про одяг на обличчя. Форму і спосіб виконання рясин залишили для вирішення Михайлині. Однак, після від'їзду о. Ломницького, Сестри Феліціанки намагалися вплинути на молоду кандидатку, щоб одяг нового Згромадження ні в чому не відрізнявся від польських Сестер Служебниць⁹⁹. Тут виявилась рішучість Михайлини. Вона усвідомила те, що коли одяг буде однаковий, то український люд і його духовенство будуть вважати нове Згромадження гілкою польських Служебниць, тож відразу створиться упередження¹⁰⁰. Тому шукала делікатного способу, щоб вийти з цієї ситуації. Михайлина повідомила про це о. Ломницького і, за порадою жовківських Отців Василіян, виїхала до батьків, до Львова, а Сестри Феліціанки думали, що її покликав Митрополит у якійсь справі. Вдома, разом зі своєю старшою сестрою Анною, протягом двох днів виготовила відповідну рясинку синьої барви¹⁰¹.

24 серпня 1892 року у Василіянській церкві св. Онуфрія у Львові урочисто відбулися обличчя першої Сестри Служебниці. Михайлина з того часу стала Сестрою Йосафатою, взявши собі ім'я великого українського священномученика¹⁰². Відвідавши батьків та попрощавшись з ними, того самого дня виїхала до села Жужель. Тут відбулось посвячення та відкриття дому Служебниць Пречистої Діви Марії. Після цього духовенство повернулось до церкви, люди розійшлися, залишаючи майбутніх Сестер Служебниць під опікою настоятельки Сестри Йосафати – першої новички¹⁰³. Одна з учасниць описала перший вечір новонародженої спільноти:

Коли настали сутінки, треба було засвітити, але не було ні лампи, ні свічки. Послали одну кандидатку до о. Пароха, щоб принесла свічку. Коли

⁹⁹ С. Йосафата Гордашевська. *Історія СС. Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої*, рукопис, с. 4. Перемишль, Архів Греко-Католицької Церкви.

¹⁰⁰ Див: Там само, стор. 6.

¹⁰¹ Олена Дикун. *Заснування і розвій Згромадження С.Служебниць Пречистої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 25.

¹⁰² Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження ПНДМ*. Рим, 1968, с. 32.

¹⁰³ С. Домініка Г. Славути, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада. 1996, с. 26.

ми хотіли напитись води, мусіли позичати горнятко в сусіда. На вечерю сестра о. Селецького принесла кілька кусників печеної курки й булку. Накрито стіл білим настільником, розставлено глибокі тарілки, бо інших не було, і, після молитви, кандидатки засіли перший раз до спільної вечері з своєю настоятелькою, Сестрою Йосафатою. Вона розділила їм те, що було, булку мусіла ламати руками на кусники та роздавала Сестрам. Настоятелька проголосила їм укладений порядок, якого мали дотримуватися наступного дня, потім подалися всі на молитву, а після того на спочинок¹⁰⁴.

Наступного дня вранці Сестра Йосафата розбудила своє мале стадо, плескаючи в долоні, бо дзвінка ще не було. І так 28 серпня 1892 року, о годині 4.30, Сестри Служебниці Непорочної Діви Марії почали щоденне життя. З того дня вони почали зберігати проголошений настоятелькою порядок дня, зростаючи в Божій ласці¹⁰⁵.

З самих початків заснування Згромадження, Сестра Йосафата поєднувала активне життя з контемпляцією. Мала спільнота не мала фундацій, ні маєтків, вона власними руками мусіла заробляти на проживання. Крім приписаних молитов, Сестра Йосафата заохочувала Сестер молитися під час праці¹⁰⁶. Бог влив в її душу стільки радості чернечого життя, що охоче переносила терпіння, хрести та убожество. Головний тягар щоденного вишколу, зразка, навчання новичок, лягав на плечі Сестри Йосафати. До її обов'язків належало вчити Сестер молитов, церковного співу, ручних робіт, дбання про порядок церков та церковних риз, піклування хворими, а зокрема, навчати їх духовної поведінки: як жити святими обітами в конкретних ситуаціях апостольського життя¹⁰⁷.

Незважаючи на всі скромні приходи, ця перша спільнота часто переживала крайню вбогість, а часто й голод. «Молода настоятелька, Сестра Йосафата, мовчки підчинялась всім труднощам. Часом випадково можна було побачити її зажурене лице; звичайно була весела, хоч при тому поважна, а в потребі й енергійна. З

¹⁰⁴ Головний архів СС. Служебниць НДМ: с. *Атанасія Мельник, СНДМ, Спогади*. Хроніка, Т.І, с.35.

¹⁰⁵ Див: Там само, с. 38.

¹⁰⁶ С. Олена Дикун, СНДМ. *Основання й розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 20.

¹⁰⁷ Моніка Болеста. *Спогади*. Словтсбург, США, 1960, с.6.

вигляду була дуже мила й відзначала її велика мертвенність. Вставала завжди перша, а на спочинок йшла остання»¹⁰⁸.

Відразу на початку заснування Згромадження Сестра Йосафата виявляла дбання про членів своєї спільноти. Отець Селецький розпорядив, щоб Сестри стримувалися від молочних продуктів у всі середи та п'ятниці року. І так було від 27 серпня 1892 року до Різдва свят. Сестра Йосафата вважала, що це завелика вимога для молодих Сестер, які часто мусіли важко працювати на полі. Вона вдалася з цією справою до о. Ломницького, і Сестрам було дозволено споживати продукти також в середу та п'ятницю, крім днів, заборонених церквою¹⁰⁹.

Сестра Йосафата ніколи не вважала себе засновницею, ані навіть співзасновницею. Вона вважала себе тільки першою Сестрою Служебницею, в усьому слухняною о. Ломницькому. Одна з перших жужельських постуляток підкреслює у своїх записках: «Сестра Йосафата була серцем і пульсом первісного життя у Згромадженні»¹¹⁰.

Будучи настоятелькою, Йосафата вимагала від Сестер чернечої дисципліни. Вона дбала про те, щоб Сестри совісно виконували свої завдання, а також, щоб кожна Сестра робила щороку реколекції. Вона допомагала біднішим монастирським домам і картала Сестер, які відходили від правдивої дороги. Так, як вона була вимогливою до себе, так само була вимогливою і до інших Сестер, особливо, коли зустрічалася із фальшивістю¹¹¹. Однак Йосафата не тільки повчала чи застерігала, але й завжди мала добре слово для підтримки, аби розвеселити сестер і водночас духовно «збудувати». Вона усвідомлювала незаперечну істину: доброю монахинєю є життєрадісна монахиня¹¹².

¹⁰⁸ Див: Там само, с.22.

¹⁰⁹ С. Домініка Г. Славута, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада, 1996, с. 41.

¹¹⁰ Головний Архів СС. Служебниць НДМ: с. *Атанасія Мельник, Хроніка*, Т. I, с.762.

¹¹¹ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів, 2001, с.55.

¹¹² Див: Там само, с. 57.

Деякі Сестри бажали практикувати строгі умиртвлення та покути: носити волосяницю, ланцюжки на бедрах, строго постити. Хоча Сестра Йосафата сама практикувала такі умиртвлення, однак не дозволяла, щоб Сестри в цьому її наслідували. Вона боялася, що у своїй ретельності вони можуть пошкодити собі на здоров'я¹¹³. Тому й не дивно, що в діяльності Сестри Йосафати було піклування про те, щоб в усіх монастирських домах Згромадження були облаштовані каплиці для духовного життя спільноти, та щоб сестри мали постійне місце для молитви¹¹⁴.

Йосафата дбала про те, щоб у монашій спільноті завжди і скрізь панували взаємна повага, дух любові та порозуміння, а особливо, коли на життєвому шляху Згромадження поставали труднощі чи невдачі¹¹⁵. Вона прагнула, щоб приклад чернечої спільноти навчав кожну монахиню пошани до фундаментальних християнських цінностей, до принципів та вимог спільнотного життя, до наказів та доручень, які необхідно ретельно виконувати¹¹⁶.

Йосафата дуже піклувалася про своїх Сестер: про їхнє здоров'я, про кращу їжу для недужих, старалася зробити час їхніх розваг, попри всю чернечу вбогість, приємним та веселим. Її милосердя було конкретним – виявлялося в ділах, а не тільки в словах¹¹⁷. Сестра Йосафата старалася виховувати Сестер у добрій чернечій поведінці. Вона опікувалась Згромадженням передбачливо, об'єктивно та відповідально. Блаженна Йосафата мала широку візію щодо свого Згромадження – іти, де є найбільша потреба, і виховувати серце людей - це був клич її душі та душевна потреба¹¹⁸. Кожну свою справу Йосафата довіряла Пресвятій Богородиці, а потім через пречисті руки Марії жертвувала її Христові. Під покров Божої Матері вона віддала майбутню долю свого згромадження. Була певна, що під її сильною

¹¹³ Свідчення Назарії Папроцької в *Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції»*, Рим, с. 456.

¹¹⁴ С. Домініка Славута, СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Службениця Непорочної Діви Марії*. Торонто, 1985, с. 32.

¹¹⁵ Див: Там само, с. 35.

¹¹⁶ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів, 2001, с. 61.

¹¹⁷ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с.32.

¹¹⁸ С. Домініка Г. Славута, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Блаженної Йосафати Гордашевської* – Львів: «Колесо», 2019, с.137.

материнською опікою воно не загине, «навіть якби ціле пекло стало проти» нього¹¹⁹. В усіх труднощах сестра завжди пам'ятала про свою головну мету - іти за Христос згідно з харизмою Сестер Служебниць, яку дарував їм Святий Дух.

2.2. Керівництво та формування молодих Сестер.

Слугиня Божа Йосафата невтомно працювала з любові до Бога та до свого народу, не шукаючи людського визнання. В тих часах у Церкві візантійсько-українського обряду жінка не була би признана засновницею, ні церковною владою, ні самими жінками. Однак, попри всі виклики та труднощі, Сестра Йосафата стала родоначальницею Сестер Служебниць. Записки Сестер, які були сучасницями Йосафати, свідчать, що вона великою мірою мала здібності, підкреслені Конституціями. Сестра Текля Рудик свідчить:

«Сестра Йосафата мала всі чесноти, потрібні до керівництва та формування молодих Сестер. Вона була рішуча, второпна і побожна. Робила зауваження неслухняним Сестрам і ніколи не втрачала часу на легковажні балачки; вона сама важко працювала і пригадувала Сестрам, щоб завжди були корисно заняті. Тому Згромадження так скоро росло і розвивалося»¹²⁰.

Сестра Йосафата була засновницею щодо харизми, бо вона перша нею жила і передала її своїм послідовникам. Вчила Сестер «йти там, де є найбільша потреба», не обмежуватися лише трьома аспектами Правил від 1892 року. Для того, щоб праця мала професійний характер, вона сама навчалася, а також посилала Сестер на медичні та педагогічні курси. Вважала, що апостолят Згромадження не може обходитися лише діяльністю в галицьких селах – їхня активність має поширюватись і на міста¹²¹.

Мати Йосафата посилала своїх «дочок» навчатися провадити школами та обслуговувати хворих. Одна Сестра підтверджує, що Сестра Йосафата направила

¹¹⁹ Див: Там само, с. 120.

¹²⁰ Рим, Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». Свідчення Теклі Рудик, ст.455.

¹²¹ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016, с.20.

Сестер до Львова до головної лікарні, щоб вони навчилися доглядати хворих¹²². У 1899 році сама Сестра Йосафата також отримала диплом медичної сестри. Вона вчилася в медичній державній школі та пройшла курс Червоного Хреста у Львівській державній лікарні, і, склавши іспити з відзнакою, отримала диплом для обслуговування хворих та поранених в державних лікарнях та при центрах Червоного Хреста¹²³.

Дві Сестри навчалися гаптувати церковні ризи та робити єпископські мітри в Сестер Василянок. Це був дворічний курс¹²⁴. Очевидно, що Блаженна Йосафата палко бажала, щоб служіння Сестер Служебниць було високої якості. Бідному народові, якому вони служили, належалася найкраща послуга, яку вони могли йому дати.

Доми, відкриті Сестрою Йосафатою, були скромні, але охайні. Вона була переконана, що непорядок та недбалість не мають місця в євангельському убожестві. Що убогіше Сестри будуть жити назовні, то глибшим буде їхнє внутрішнє життя¹²⁵. Сестра Текля Рудик свідчить:

«Сестра Йосафата любила убожество, але дбала, щоб коло неї все було в порядку, і старалася привити цю чесноту в сестер. Вона навчала їх дбати про речі й направляти їх. Вона хотіла, щоб сестри пристойно виглядали, і навчала їх направляти старі габіти і фарбувати зблякнуті, замість того, щоб викидати їх»¹²⁶.

Устави 1907 року були справжнім виявом харизми Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії. Цю харизму Сестра Йосафата отримала, прийняла, засвоїла, нею жила та передала її своїм духовним «дочкам» на майбутнє, щоб і вони зберігали її, поглиблювали та жили нею в гармонії зростання та розвитку Тіла Христового – Церкви¹²⁷.

Сестри так писали про Блаженну Йосафату Гордашевську:

¹²² Свідчення Самуїли Хомішин, 1.1.1985// Беатифікаційний Процес – Документи, с.68.

¹²³ Оригінальний Диплом в АГС.

¹²⁴ Моніка Болеста, *Спогади*, с.43 // Рим, Генеральний архів ССНДМ.

¹²⁵ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Блаженної Йосафати Гордашевської* – Львів: «Колесо», 2019, с.83.

¹²⁶ Свідчення Теклі Рудик // Беатифікаційний Процес – Документи, с. 455.

¹²⁷ С. Оксана-Софія Ващур, ССНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с. 97.

«Сестра Йосафата мала дуже гарне виховання. Вона була побожна, інтелігентна, вимагаюча, але вибачлива; була покірна... вона однаково ставилася до всіх сестер..., була делікатної будови, а сильного характеру, і мала виrozumіння для всіх. Мала веселу, товариську та розсудливу вдачу. Сестри її шанували. У трудних ситуаціях вона була рішуча й енергійна і мала дар розсудливості. Була надзвичайно милосердна. Сестра Йосафата мала дар молитви. Сестри часто бачили її на колінах в глибокій молитві перед Розп'яттям. Молитва завжди мала перше місце в її житті»¹²⁸.

Отець Михаїл Повх, ЧСВВ, довголітній духовний провідник новіціату Сестер Службниць, вважав Йосафату бути здатною Головною Настоятелькою, бо її Сестри шанують і вона є покірна. Завжди дбала про те, щоб давати Сестрам практичне знання та вірно впроваджувала в життя повчання о. Ломницького. Внутрішні справи старалась полагодити сама, часто з героїською посвятою¹²⁹.

Блаженна Йосафата серйозно ставилася до чернечого життя і вимагала чернечої поведінки від Сестер. На думку Сестри Йосафати, дозволяти іншим на провини було би так, якби брати в них участь. Вона докоряла Сестрам, які не були ревні в збереженні приписів Конституцій. Однак, вона не тільки вимагала від Сестер чеснотливого життя, але й сама ревно працювала над своєю власною формацією. Завжди вмiла себе перебороти і завжди мала усміх на лиці¹³⁰.

Сестра Йосафата мала сильну та енергійну вдачу. Завжди була лагідною та зрівноваженою у відношенні до інших. Старалася навчити Сестер, щоб вмiли перебороти себе і практикували чесноту володіння собою. Нелегка місія нового Згромадження вимагала великих жертв. Сестра Йосафата вмiла передати Сестрам свій ідеал: «З любові до Бога жертвувати себе в служінні народів»¹³¹.

Блаженна Йосафата знала, як ділитися з іншими. Вона охоче ділилася своїми Богом даними талантами з молодими Сестрами. Коли навчала дітей або молодь, то завжди брала із собою новичок, щоб ті приглядалися та вчилися, аби в разі потреби

¹²⁸ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 206616, с. 23.

¹²⁹ Головний Архів СС. Службниць НДМ. Рим, 1984, с. 245.

¹³⁰ Рим, Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». *Свідчення Назарії Папроцької*, с. 457.

¹³¹ С. Домініка Г. Славути, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада, 1996, с.145.

могли самі справуватися. Так само робила, коли готувала для хворих ліки з рослин. Йосафата не тримала своїх знань тільки для себе. Вона належно розуміла слова Євангелії: «Даром прийняли, даром давайте»¹³². Вміла також ділитися такими своїми дарами, як гумор та добродійство, забавляла Сестер під час рекреацій та часто робила їм приємні несподіванки. Перед прийняттям важливих рішень завжди запитувала думки Сестер. Йосафата обітувала послух у Згромадженні, щоб служити Церкві. Навчала Сестер співпрацювати з парохами¹³³.

Сестра Йосафата закликала Сестер, щоб своє служіння людям вони виконували серцем та душею, щоб користали з кожної зустрічі з людьми, аби навчати їх правд святої віри. Вона навчала Сестер завжди бути щедрими душею. Оскільки вони цілковито віддали себе Богові через Церкву, все, що робили після складання обітів, було святим: їхня праця, слова, думки. Все стало святим. Їхнє єство вже не належало їм, а люблячому, милосердному Богові, якому вони посвятили своє життя¹³⁴.

Як богопосвячена особа, Блаженна Йосафата віднаходила себе в Церкві. Вона цінувала та глибоко усвідомлювала свою належність до неї, а Служебниці мали бути в ній слугинями Христовими. Тому Згромадження активно заангажовувалося в парафіяльне життя. Черниці намагалися бути втіленням Христа в тому світі, в якому жили та працювали¹³⁵.

Сестра Йосафата була переконана в тому, що тільки через особисту святість ми можемо привести наших братів та сестер до Христа. Вона постійно закликала Сестер до святості життя, тому що святість шириться через контакт зі святими. На підставі архівних матеріалів можна сказати, що Співзасновниця виховувала

¹³² С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 33.

¹³³ Див: Там само, с. 38.

¹³⁴ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с. 49.

¹³⁵ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 13.

співсестер у душі широкій гостинності, аж до «роздавання себе» у спільноті. Вона була дуже виrozumіла до Сестер¹³⁶.

Сестра Йосафата була переконана в тому, що згуртована спільнота не зможе тривалий час існувати, якщо в її основі не буде беззастережної самопожертви, якщо буде недостатньо євангельського убожества та любові до чернечих правил. Вона вважала, що чим простіший матеріальний побут монахинь, тим глибшим буде їхнє духовне життя. Захоплена простотою, Йосафата заохочувала до неї співсестер, а скромність у чернечому житті вважала ознакою вірності Євангелії¹³⁷.

Особливо Блаженна Йосафата нагадувала Сестрам про те, щоб вони були вірними монашим обітам, піклувалися про вбогих та давали їм милостиню. Перед катехизацією вона навчала Сестер ретельно готуватися до занять, дбати про порядок у класах. Вона все робила з поміччю Сестер, щоб потім вони могли самі навчати. Водночас Сестра Йосафата висилала своїх черниць навчатися на різні курси, які могли допомогти їм у праці з дітьми¹³⁸.

Сестра Йосафата завжди сумлінно виконувала свої обов'язки і того ж самого вимагала від співсестер. З особливою пильністю вона дбала про те, щоб Сестри не занедбували розважань, іспиту сумління та духовних читань. Будучи Настоятелькою, Йосафата виховувала повірених собі Сестер на принципах добросесерної поведінки та належного ставлення до виконання приписів Конституцій, а власним прикладом заохочувала робити зусилля на шляху до святості¹³⁹.

Свідомість відповідальності давала їй також право звертати увагу або докоряти сестрам у випадку, коли вони провинилися¹⁴⁰. Зауваження, які вона робила винним

¹³⁶ О. Дикун. *Заснування і розвій Згромадження Сестер Служебниць Пренепорочної Діви Марії*. – Львів, 1940. – с. 11. // Головний Архів Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії у Римі.

¹³⁷ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с. 40.

¹³⁸ *Свідчення Теклі Рудик*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 454.

¹³⁹ *Свідчення Я. Федорняк*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 457.

¹⁴⁰ Див: Там само, с. 459.

у порушенні порядку в спільноті, були проявом материнської любові до них, адже ці зауваження зумовлювали вболівання за сестер та турботу про майбутню долю Згромадження.

2.3. Головні дії Сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Служебниць.

Сестра Йосафата була серцем та душею Згромадження. Вона була першою, хто став будити покликання для Згромадження ССНДМ. Після заснування Згромадження багато дівчат зустрічалися із Сестрою Йосафатою, і хотіли жити так, як вона. Тоді вони ще не знали, чого це все буде від них вимагати. Але головне, що Йосафата передавала їм Христа, тому що Він жив у ній¹⁴¹.

У 1923 році с. Теофіля Дудрак, згадує свій перший вечір у монастирі:

«Ми дивились на гарне лице нашої першої настоятельки, яка відносилась до нас щиро, по-материнському і говорила нам про нашу майбутність. Ми були захоплені її побожністю, її зосередженням на молитві, її добротою, але водночас, її сильним духом в рішеннях... З часом ми захоплювалися її розсудливістю, радістю та терплячістю в щоденних терпіннях»¹⁴².

Сестра Йосафата була повна енергії та любові до свого молодого Згромадження. Вже на двадцять другому році свого життя вона усвідомила те, що в здоровій, щасливій спільноті чернече покликання може досягнути найвищої зрілості. Блаженна Йосафата докладала всіх сил, щоб Згромадження розросталось за своєю харизмою: підносити народ духовно та морально, виховувати серце народу, іти там, де є найбільша потреба. Велика самопосвята та витривалість підтримували її у випробуваннях та труднощах, яких не бракувало жодного дня¹⁴³. Сестра Моніка Болеста згадує про це так:

«Молода настоятелька Сестра Йосафата мовчки підчинялась всім труднощам. Часом випадково можна було побачити її зажурене лице; звичайно була весела, хоч при тому поважна, а в потребі й енергійна. З вигляду була дуже мила та відзначала її велика жертвенність. Вставала завжди перша, а на спочинок йшла остання»¹⁴⁴.

¹⁴¹ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРИ», Львів, 2003, с. 9.

¹⁴² *Свідчення Теофілі Дудрак* // Беатифікаційний Процес – Документи, с. 71.

¹⁴³ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.52.

¹⁴⁴ *Моніка Болеста, Спогади*, Словтсбург, США, 1960, с. 6.

Йосафата вмiла поєднати молитву з апостольською працею. Як перша Настоятелька нового Згромадження, вона дала перший поштовх апостолятовi Сестер Служебниць. Завжди була для кожної Сестри правдивим зразком до наслідування, прищепила Сестрам духа молитви та служіння, побожності та діяльності, любові до Бога та любові до ближнього, особливо до терплячих та духовно опущених¹⁴⁵.

Невтомна та посвятна праця Сестри Йосафати могла впливати тільки з її тісної злуки з Богом, Який був її силою та розрадою. Блаженна вмiла бути оптимісткою та старалась уприємнити важке життя Сестер. Під час рекреацій вона докладала всіх зусиль, щоб ті хвилини, вільні від праці, були милі для Сестер¹⁴⁶.

Сестра Йосафата совісно виконувала свої зобов'язання в щоденному житті та праці Сестер. Сестра Атанасія Мельник у своїх «Спогадах» підкреслює керівні якості Сестри Йосафати: «Сестра Йосафата була справедлива, не робила різниці між сестрами, але докоряла недбалим. Разом з нами, в розквіті життя, від першого дня взяла кермо у свої руки, щоб вести щоб вести молоде Згромадження»¹⁴⁷.

Під час управління Сестри Йосафати виявляється її героїчна покора. Її простодушність та покору можна побачити у звіті до Митрополита про стан Згромадження. Вона відкрито зізнається в тому, що декілька Сестер незадоволені з її управління тому, що вони дістали від неї зауваження¹⁴⁸.

Слугиня Божа завжди була готовою поправляти себе і просила Згромадження, щоб їй допомогло у цьому. Сестра Єротея Курій свідчить:

«Сестри Богдана Джумага і Текля Рудик розповідали нам, що Сестра Йосафата завжди піддавалася Божій волі, особливо у важких ситуаціях в своєму житті. Завжди була готова послужити; була покірна. Сестра Богдана казала мені, що одного дня, вона як

¹⁴⁵ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Блаженної Йосафати Гордашевської* – Львів: «Колесо», 2019, с. 73.

¹⁴⁶ Олена Дикун. *Заснування і розвій Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії*. Львів, 1940, с.63.

¹⁴⁷ Атанасія Мельник, *Спогади* // АГС Хроніка, Т.І, с.763.

¹⁴⁸ Рим, Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». *Свідчення Єротеї Курій*, с.446.

постулянтка, несла тяжкі пакунки, Сестра Йосафата побачила і скоренько помогла їй»¹⁴⁹.

Упродовж цілого чернечого життя дії Блаженної були різні, але завжди енергійні. Вона старалася в різний спосіб полегшити життя бідному народові, якому її Згромадження було покликане служити. Кожна її праця була підсилена безперервною злукою з Богом через глибоку молитву та строгу покуту. Молитва для Йосафати була, як музичне тло під час її щоденних занять¹⁵⁰.

Сестра Йосафата заохочувала Сестер, які були призначені до далекої, нелегкої місії у Бразилії. Вона вважала, що Сестри Служебниці не повинні боятися труднощів, коли йдеться про поширення Божого Царства. Для неї апостолят не мав границь¹⁵¹. Сестра Амбросія Ленкевич свідчить про те, що Сестра Йосафата завжди була чутлива для своїх духовних дочок, допомагала їм готуватися у їхню довгу подорож: «Наша Настоятелька з великою любов'ю та дбайливістю випроводжувала нас. Вона купила нам все потрібне і сама пакувала наші скрині... Відвезла нас на вокзал і попрощала сердечно»¹⁵².

Коли Сестри місіонерки від'їхали до Бразилії, Сестра Йосафата часто переписувалася з ними. Вона посилала їм різні помічні у їхній місії речі: вервиці, медалики, образки. Кожного Різдва та Великодня вони отримували побажання від Сестри Йосафати. Вона хотіла, щоб Сестри на цій далекій місії були поінформовані і почували себе злученими з їхньою чернечою родиною¹⁵³.

Коли габіти Сестер зносилися, а Сестри не мали за що купити матерії, щоб пошити нові, Сестра Йосафата, завжди дбайлива щодо своїх духовних дочок, пішла до генерала і попросила його, щоб подбав про матерію на габіти та інше вбрання для Сестер. Генерал дав Сестрі Йосафаті досить грошей, щоб купити для Сестер

¹⁴⁹ Рим, Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». Свідчення Єротеї Курій, с.448.

¹⁵⁰ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння* – Львів: «Колесо», 2019, с. 135.

¹⁵¹ Див: Там само, с. 136.

¹⁵² Свідчення Амбросії Ленкевич // АГС Хроніка, Т.І, с.219.

¹⁵³ Свідчення Іриней Шулган, Понта Гросса, 20.7.1985 // АГС Хроніка.

все потрібне¹⁵⁴. В той час Сестри носили габіти з бавовняної тканини. Під час війни було дуже важко дістати бавовняну тканину, і навпаки, легко було дістати вовняну. Сестра Йосафата, завжди практична, сказала Сестрам, щоб купували те, що знайдуть, і не звертали увагу чи то бавовняна тканина, чи вовняна матерія. Від того часу Сестри носили габіти з вовняної матерії¹⁵⁵.

Першою великою справою Згромадження була організація дитячих захоронок – перших дитячих садочків у Західній Україні. Ідея цього задуму полягала в тому, щоб піклуватися про дітей та виховувати їх у релігійно-національному дусі. Перша захоронка Сестер Службниць була відкрита 15 травня 1893 року в Жужелянах¹⁵⁶. Сестра Йосафата навчала Сестер провадити дитячі садочки, навчала їх дитячих пісень, поезій, ігор. Вона купила гармоніку та інші музичні інструменти, щоб музикою розбуджувати зацікавлення дітей¹⁵⁷.

Взявши на себе відповідальність за подальший розвиток Згромадження, Сестра Йосафата старалася бути зразком у всьому, віддавала справі свої сили і талант, задумувала та реалізовувала різні напрямки апостоляту, який пізніше продовжували інші Сестри¹⁵⁸. Зокрема це була виховна праця в дуже широкому обсязі: молодь виховували у моральному, релігійному та національному дусі, а водночас заохочували до молитви; сільських жінок та дівчат навчали різноманітних ручних робіт; вечорами гуртували неграмотних та читали їм релігійні книжки¹⁵⁹.

Найулюбленішим заняттям першої Службниці була турбота про впорядкування занедбаних сільських церков, пошиття літургійних риз. Крім створення домів, Співзасновниця започаткувала нове служіння Згромадження – опіку над хворими.

¹⁵⁴ Свідчення Ілярії Свергун, Рим, 2.4.1986 // АГС Хроніка.

¹⁵⁵ Див: Там само, с. 209. Сестра Ілярія була першою Сестрою Службницею, яка носила вовняний габіт.

¹⁵⁶ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с. 51-52.

¹⁵⁷ Свідчення Теклі Рудик – Беатифікаційний Процес – Документи, с.454.

¹⁵⁸ М. Ковальчук. *Заснування нашого Згромадження*. // АГС Хроніка.

¹⁵⁹ С. Домініка Славута. *Молитва і служіння*. – Торонто, 1996, с.105.

Хворих заохочувала до молитви та добрих діл, приготувляла їх до прийняття Святих Тайн¹⁶⁰.

Життєві реалії поставили Сестру Йосафату перед новим завданням, перевірили її характер та правдиву любов. Цим новим завданням стало управління першої Сестри Старшої у період з 26 вересня 1902 року по 3 лютого 1904 року. Це був важкий період у житті Співзасновниці, але він виявив її чесноти покори та послуху церковній владі, героїчне прийняття Божої волі та любов до Згромадження¹⁶¹.

Головні дії Сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Службниць полягали не тільки в дотриманні монаших обітів, доброчесності, убожества та послуху, але також в релігійно-моральному дусі для добра ближніх. Ця праця особливо поширювалась на: ведення дитячих захоронок; обслуговування хворих; навчання сільських дівчат; обслуговування церков¹⁶².

Сестра Йосафата завжди сумлінно виконувала свої обов'язки. Її харизму управління підтверджує той факт, що в жовтні 1902 року вона започаткувала дуже сміливу ініціативу, посилаючи Сестер за межі Галичини – у Канаду¹⁶³. На початку свого урядування Сестра Йосафата розпочала візитацію усіх домів Згромадження. Будучи Настоятелькою, вона відзначалася кмітливим розумом та індивідуальним підходом до потреб співсестер, гармонійно поєднуючи знання та досвід¹⁶⁴.

В архівних документах є свідчення про те, що Сестра Йосафата була свідомою того, що всі зусилля будуть даремними, якщо їх не буде супроводжувати Божа благодать; отож як Настоятелька, вона безнастанно просила її під час молитви. Необхідно також згадати, що її молитву супроводжували аскетичне ставлення до самої себе та виконання покайних практик¹⁶⁵.

¹⁶⁰ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів -2001, с.49.

¹⁶¹ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с.149.

¹⁶² С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.52.

¹⁶³ Д. Слаута: «Ця перша місія стала Провінцією Христа-Царя в Канаді, і в 1935 році розширила свій апостолят на Сполучені Штати Америки, а в 1944 – на Австралію». – Цит. Праця. – с.90.

¹⁶⁴ Головний Архів СС. Службниць НДМ: с. *Атанасія Мельник, СНДМ, Спогади*. Хроніка, Т.І, с. 43.

¹⁶⁵ *Свідчення Н. Папроцької*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 456.

Сестра Йосафата виконувала найвищий уряд у Згромадженні. Вона ставилась до Згромадження як до родини. Заохочуючи Сестер до зусиль, Йосафата бажала своїм улюбленим дочкам найбільшого дару – святості. Для Блаженної Йосафати святість була найважливішою справою, і це проявлялося у її ставленні до Згромадження¹⁶⁶.

---

¹⁶⁶ Свідчення с. Мануїли Ковальчук // Головний Архів Сестер Служебниць НДМ у Римі, т.2, с.297.

РОЗДІЛ 3

ДУХОВНЕ НАСТАВНИЦТВО СЕСТРИ НАСТОЯТЕЛЬКИ ЙОСАФАТИ

3.1. Духовний провід Сестри Йосафати.

Духовну доктрину Сестри Йосафати можна окреслити такими тезами: бути святою, бути правдивим образом Божим; бути святою, щоб могли віддати все Ісусові Христові. Вона бажала святості для себе, для своїх Сестер та для людей, яким служила. Блаженна Йосафата усвідомлювала те, що богопосвячене життя зобов'язує постійно змагати, щоб досягнути святості¹⁶⁷.

Роздумуючи про духовність Сестри Йосафати не можна оминати увагою її особливу набожність до Матері Божої. Покровительці свого Згромадження вона доручала себе й усі свої плани, проекти, діяльність й глибоко вкарбувала в серцях перших Служебниць цю марійську набожність. Йосафата безнастанно просила Пресвяту Діву навчити їх «любити Ісуса так, як потрібно Його любити». Кожну свою справу Йосафата довіряла Пресвятій Богородиці¹⁶⁸.

Духовний провід Сестри Йосафати можна звести до кількох простих засад: бути надзвичайною у звичайних, щоденних справах; виконувати Божу волю кожна хвилину в кожній ситуації. Джерелами її духовності були: правдива покора, глибока побожність, палка ревність у всьому задля слави Божої та духовного здоров'я душ¹⁶⁹.

Архівні джерела вказують на те, що основою духовного життя та інтенсивного апостоляту Співзасновниці була динамічність її віри, яка завжди скеровувала її до того місця, де Любов об'явилася найповніше – до Сина Божого на хресті. Для Сестри Йосафати віра була Божим даром. Вона прийняла Ісуса як свого Господа, Вчителя та Спасителя¹⁷⁰.

¹⁶⁷ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 14.

¹⁶⁸ Див: Там само, с. 21.

¹⁶⁹ С. Оксана-Софія Ващур. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів- 2001, с.77.

¹⁷⁰ Х. Качковська. *«Записки»*. // Оригінал. – Рим, 1960. – АГС Хроніка.

Першим важливим завданням Сестри Йосафати було допомагати Сестрам плекати дух пошани та любові одна до одної, підтримувати обіт чистоти в Сестер, та брати відповідальність за них так, як Ісус взяв за нас. Вона дбала про те, щоб між Сестрами в спільнотах панувала радісна, товариська атмосфера¹⁷¹.

Йосафата показувала Христове Царство для самої себе та для інших. Для неї не було меж у її зобов'язанні, бо християнський дар не має меж. Вона сумлінно ставилася до чернечого покликання та постійно працювала над вдосконаленням своєї духовності. У монашому житті Блаженної Йосафати послух був особливою рисою її духовності, завдяки чому вона керувалася не особистими вподобаннями, а Божою волею¹⁷². Без послуху неможливо служити Богові та ближньому. Сестра Йосафата усвідомлювала свою відповідальність за Згромадження, тобто за справу, яку їй доручив Бог. Цей послух був на службі єдності та розвитку спільноти Сестер Служебниць¹⁷³.

Як справжня монахиня, Йосафата зберігала Конституції, затверджені Церквою, і за їхніми приписами жила своїм, Богові посвяченим життям. У своїй апостольській праці Співзасновниця завжди залишалася сама собою. Духовність Йосафати зростала через її молитву. Сестра Йосафата мала дар молитви. Сестри часто бачили її на колінах у глибокій молитві перед Розп'яттям. Молитва завжди мала перше місце в її житті¹⁷⁴.

Постійна молитва наповнювала її серце духовним миром та радістю. Беатифікаційні документи говорять про те, що Співзасновниця не могла жити без молитви, тому що заради неї відмовлялася навіть від нічного спочинку¹⁷⁵.

«Сестра Йосафата була правдивою монахинею. Часто вночі вона вставала і йшла адорувати Найсвятіші Тайни, тоді коли інші Сестри спокійно спали. Сестра Ірина Хома казала, що це часто діялося у Львові, де в каплиці були Найсвятіші Тайни. Обожнюючи

¹⁷¹ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 23.

¹⁷² С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.85.

¹⁷³ Див: Там само, с. 87.

¹⁷⁴ *Свідчення А. Луців*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.456.

¹⁷⁵ *Свідчення Теклі Рудик*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.455.

Найсвятіші Тайни, які не могла збагнути, Йосафата молилася: «Свят, свят, свят Господь сил; вся земля повна Його слави»¹⁷⁶.

Під час Першої світової війни Сестра Йосафата постійно заохочувала монахинь до молитви, особливо за тих Сестер, які працювали у польових шпиталях та мимоволі могли потрапити у небезпеку¹⁷⁷.

Закінчивши денну працю, Йосафата приходила до Найсвятіших Тайн, щоб відкрити своє серце та полегшити душу під час вечірньої молитви. Тоді вона переглядала справи цілого дня, спонукала себе до сердечного жалю за похибки та упущення та висловлювала найглибшу вдячність Творцеві за отримані ласки. Тобто, з молитвою Сестра Йосафата засинала і з молитви розпочинала новий день¹⁷⁸:

«О, Ісусе, життя душ, вчини, щоб моя душа в Тобі, для Тебе й через Тебе жила, нехай про Тебе думає, про Тебе говорить, для Тебе ділає, нехай Тебе шукає, до Тебе стремить, з Тобою нехай з'єднається, щоб Ти був одним джерелом та ціллю мого життя. Ти є мудрістю, силою та потіхою моєю, словом, щастям та скарбом моїм тут і у вічності». (Й. Гордашевська)¹⁷⁹.

Аналізуючи звичайний день Блаженної Йосафати, можна зауважити, що коли вона не виконувала апостольської праці, не займалася справами Згромадження, то, без сумніву, молилася у каплиці. Привілейоване місце у серці Сестри Йосафати займало почитання Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії – покровительки Згромадження¹⁸⁰. Серед її нотаток знайдено таку простеньку молитву: «Пречиста Діво, навчи мене любити Бога. Я вибираю собі Тебе за Матір. Прости мені, як я в чім була негідна Твоєї любові»¹⁸¹.

Сестра Йосафата глибоко почитала Непорочну Діву Марію, Серце Ісусове, Святі Тайни та старалася це почитання прищеплювати іншим. Вона часто повторювала:

¹⁷⁶ Свідчення Я. Федорняк. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.457.

¹⁷⁷ С. Домініка Славута. СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Служебниця Непорочної Діви Марії*. Торонто, 1985, с. 121.

¹⁷⁸ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.92.

¹⁷⁹ С. Ореста Боршовська. *Служімо Господеві з радістю*. Київ: 2016, с. 87.

¹⁸⁰ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння*. Львів: «Колесо», 2019, с. 153.

¹⁸¹ Й. Гордашевська. *Нотатки з молитвами*. // Оригінал. – АГС Хроніка.

«Я все поручила Непорочній Діві», - і заохочувала Сестер, аби вони любили Пресвяту Матір, а за Її заступництвом отримували ласки¹⁸².

У житті Співзасновниці важливе місце займала велика набожність до терпінь та смерті Ісуса Христа. Під час Посту вона молилася Хресну Дорогу з людьми в захоронці, а в середу та п'ятницю те саме в церкві¹⁸³. У своєму духовному наближенні до таємниці Розп'ятого Ісуса Йосафата відкривала велику правду Божої любові також і до себе. Сестра Д. Кулинич свідчить про це так: «Я часто мала привілей жити в тому самому домі з Сестрою Йосафатою і часто бачила, як вона молилася перед Розп'яттям»¹⁸⁴.

Для того, щоб збагнути повноту духовності Сестри Йосафати, необхідно більш детально з'ясувати проблему страждання. Будучи Настоятелькою спільноти Сестер Служебниць, вона вела правдиве монаше життя, яке було немислиме без болю. Страждання стало вінцем її святості, який вона сприйняла, бо палала великою любов'ю до Ісуса Христа¹⁸⁵. «Через мої обіти, я хочу Тебе досконало любити і віддати себе цілковито на Твою службу»¹⁸⁶.

Співзасновниця пам'ятала відому істину, що в житті неможливо уникнути страждань. Цілими годинами вона віддавалася глибокій молитовній контемпляції у ревності щоденного розважання та зберігала дух чернечої суворості. До своїх молитов додавала й страждання. Блаженна Йосафата провадила аскетичне життя, усвідомлюючи, що за Ісусом треба прямувати хресним шляхом, а смирення та покута, до яких особливо заохочує східна духовність, стали її щоденною практикою¹⁸⁷.

Дивовижна гармонія та терпеливість Сестри Йосафати були ознаками її духовності та високої культури монашого життя. Вона завжди заохочувала Сестер

¹⁸² Свідчення А. Сенюк. – Калгарі, 1984. – 23 вересня. // Оригінал. – АГС Хроніка.

¹⁸³ Свідчення Теклі Рудик. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 455.

¹⁸⁴ Свідчення Д. Кулинич. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 459.

¹⁸⁵ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.95.

¹⁸⁶ Й. Гордашевська. *Нотатки з молитвами*. // Оригінал. – АГС Хроніка.

¹⁸⁷ Свідчення Н. Папроцької. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 456.

до молитви, до святості, тому що остаточною ціллю для неї та її Сестер була святість. А цю святість вони мали досягнути через зберігання правил свого посвяченого життя¹⁸⁸.

Життя Сестри Йосафати було наповнене молитвою, покутою та упокоренням. У своєму прагненні святості вона наслідувала Ісуса Христа. Про це свідчить її рішення, прийняте під час реколекцій:

«Буду старатися не приділяти надмірної уваги особам, мені дорогим; буду старатися мало говорити та остерегатися пустих розмов. Я не буду приймати нічого для себе самої»¹⁸⁹.

Святість стала метою її життя, а все інше було цьому підпорядковане: «Господи, Ти мій Спаситель, Ти мною розпоряджуєш. Розпоряджуй всім, згідно з Твоєю вподобою»¹⁹⁰.

Найбільшим щастям Йосафати була її постійна готовність відповісти на будь-які завдання, які Господь їй доручав, тому вона не витрачала часу на розгляд причин, не ставила непотрібних запитань, але брала діяльну участь, яка вирізнялася глибокою довірою та активністю¹⁹¹.

Як Співзасновниця Згромадження, Йосафата вміла знайти правильний життєвий шлях – дорогу істини, по якій вірно крокувала, хоча ця дорога не була легкою та простою. Таке спрямування давало їй внутрішню свободу від страхів та людських пересудів, вона не визнавала жодних компромісів, а все віддавала Божій волі¹⁹².

Перша Служебниця, вдивляючись в ідеал цілковитого віддання себе Божій справі, з готовністю та жертвними зусиллями щоденно формувала свою святість. Її любов до Бога проявилася у жертвному служінні потребуючим, у всеобіймаючій любові до ближніх, яка стала найкращою дорогою її власного освячення. Сенс

¹⁸⁸ С. Домініка Славута, ССНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 125.

¹⁸⁹ С. Оксана-Софія Вашур, ССНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с. 101.

¹⁹⁰ Й. Гордашевська. *Нотатки з молитвами*. // Оригінал. – АГС Хроніка.

¹⁹¹ *Свідчення О. Лукаш*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.226.

¹⁹² С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння* – Львів: «Колесо», 2019, с. 161.

життя Сестри Йосафати полягав у реалізації любові, у бажанні святості¹⁹³. Внутрішня зосередженість оберігала її від духовного розсіяння, від надмірного поспіху. Її характеризував особливий дар Святого Духа, який дозволив не зневірюватися, а завдяки Божій благодаті піднятися на вершини святості. Для Блаженної Йосафати Бог не був абстрактною істотою – Він був Особою, з якою вона зустрічалася під час молитви, бо тільки Бог був Господом її життя¹⁹⁴.

Сестра Йосафата словами та прикладом старалася свідчити про те, що чернече життя може бути радісне та приносити задоволення. Вона мала велику душу, яка була глибоко вкорінена у вірі, надії та любові до Бога. Блаженна Йосафата виявляла свою любов до Бога безнастанною молитвою. Духовність Сестри Йосафати була повністю зосереджена на Бозі. Вона усвідомила те, що основою її буття є велика містерія – Божа любов до неї¹⁹⁵.

Все життя Сестри Йосафати було постійним прагненням святості. Вона показала іншим дорогу євангельської досконалості. Сьогодні Йосафата є великим джерелом духовної енергії для всієї Церкви. Блаженна Йосафата є добрим прикладом збереження душевного спокою у стражданнях. Наш зранений, загублений світ потребує людей духовного проводу, серце яких повне Божою любові. Світ потребує Йосафат.

3.2. Обов'язки Головної Настоятельки – Сестри Йосафати.

Сестра Йосафата виконувала справи, які їй доручало здійснити Боже Провидіння. Вона завжди сумлінно виконувала свої обов'язки. Виконуючи обов'язки Настоятельки, Співзасновниця піклувалася про те, щоб апостолят Сестер

¹⁹³ Свідчення А. Сенюк. – Беатифікаційний Процес - Документи, с. 438.

¹⁹⁴ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів - 2001, с. 103.

¹⁹⁵ С. Домініка Г. Славута. *Молитва і служіння. Біографія Блаженної Йосафати Гордашевської* – Львів: «Колесо», 2019, с. 163.

Службниць був різноманітним, відповідав потребам свого часу та Конституціям¹⁹⁶.

У спогадах Сестер Блаженна постає як особа дуже працююча та пильна, сильною та енергійною вдачею, як лагідна та виважена у ставленні до людей. Вона була взірцем духовності, своє місійне служіння здійснювала непомітно, вміла відчувати вимоги своєї доби та відповідати на них¹⁹⁷. Не потрапила в тенети конформізму та духовної рутини, тому що її провадила чітка візія Святого Духа. В щоденних заняттях Сестри Йосафати була присутня постійна молитва, яка у важких зовнішніх обставинах підтримувала її внутрішнє життя¹⁹⁸.

Преподобна Йосафата займала пост Настоятельки у кожному нововідкритому домі та організовувала духовне та апостольське життя Сестер. Її жертвенний дух проявлявся всюди, зокрема, у її щоденному, покірному служінні. Вона працювала невтомно, не шукаючи людського визнання¹⁹⁹.

Обсяг обов'язків та праці Сестри Йосафати стосувався всього Згромадження. Тому без огляду на місцезнаходження монастирів Згромадження – на території тієї чи іншої єпархії або держави – вона мала повноваження «завжди безпосередньо управляти всіма Сестрами Службницями Непорочної Діви Марії»²⁰⁰. Згідно з Конституціями Настоятелька Згромадження повинна мати повних 25 років, дев'ять років монашого життя, відзначатися второпністю, побожністю та любов'ю до Згромадження, володіти життєвим досвідом та достеменно знати всю працю, яку виконують Сестри Службниці²⁰¹.

У 1902 році Сестра Йосафата була обрана Настоятелькою Сестер Службниць. На той час вона мала 33 роки та десять років монашого життя. На підставі архівних

¹⁹⁶ Свідчення А. Дяків. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.457.

¹⁹⁷ Свідчення Г. Татар. - АГС. – Рукопис, с. 204.

¹⁹⁸ С. Домініка Славута. СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Службниця Непорочної Діви Марії*. Торонто, 1985, с. 125.

¹⁹⁹ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с. 51.

²⁰⁰ Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої. – Жовква, 1892. – Ч. 5. - № 1, с. 57.

²⁰¹ Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої. – Жовква, 1892. – Ч. 5. - № 2, с. 59.

документів можна зробити висновок про те, що вона була наділена всіма необхідними рисами для успішного та плідного виконання обов'язків Головної Настоятельки²⁰².

Її харизматичний характер вказував на те, що вона – як Настоятелька – «всім еством» віддалася своєму обов'язку, прийняла його з послуху Богові. Очолюючи Згромадження, Сестра Йосафата прагнула святості, єдності та любові у спільнотах, тому під час виконання своїх обов'язків її постійно супроводжувало як почуття великої відповідальності за духовне життя співсестер, так і усвідомлення своїх особистих обмежень²⁰³. «Хоч Слугиня Божа була щедро духовно обдарована, вона завжди була скромною, хоча була «серцем і душею» Згромадження, проте не вважала себе засновницею і навіть не співзасновницею, тільки першою Сестрою Служебницею»²⁰⁴.

З особливою пильністю вона дбала, щоб Сестри не занедбували розважань, іспиту сумління та духовних читань. Першочергова потреба полягала у переведенні деяких Сестер з одного монастиря до іншого для подальшої праці та визначення для них нових завдань²⁰⁵.

Сестра Йосафата об'єктивно сприймала дійсність, відзначалася достатньою рішучістю та впевненістю у собі. Вона не залежала від думки інших, що давало їй внутрішню свободу, коли приймала те чи інше рішення. Весною 1903 року митрополит Андрей Шептицький написав до Сестер Служебниць листа, в якому йшлося про те, що «обов'язком Настоятельки є також пильнувати за дотриманням порядку та дисципліни у Згромадженні»²⁰⁶.

²⁰² Головний архів СС. Служебниць НДМ: Хроніка, Т. I, с.48.

²⁰³ С. Домініка Г. Славути, ССНДМ. *Молитва і служіння*. – Львів: «Колесо», 2019, с. 155.

²⁰⁴ *Свідчення Т. Рудик*. – Беатифікаційний Процес – Документи, с. 456.

²⁰⁵ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Служебниць. Рим, 1968, с. 132.

²⁰⁶ Лист Митрополита Андрея Шептицького до Сестер Служебниць НДМ., Львів, 19.3.1903 //ЦДІАЛ, Ф.358, Оп.2, Спр.4, с.1.

Крім важливості організаційних обов'язків у Згромадженні, Співзасновниця дбала про те, щоб її служіння було позначене глибокою духовністю. Вона багато молилася, аби почерпнути якнайбільше сил, які пізніше цілком віддавала на Божу славу²⁰⁷. Витривалість, посвята та молитва підтримували її у труднощах та випробовуваннях, яких не бракувало на її чернечому шляху. Вона вмiла узгодити молитву з апостолятом та поєднати їх в одне поривання любові, спрямоване до Бога та ближнього. Йосафата виховувала ближніх любов'ю, а її натхненням була любов до Ісуса²⁰⁸.

Молитва за співсестер виражала її покору та переконання щодо ролі посередництва у справі їхнього духовного росту. Як Настоятелька, вона безнастанно просила Божої благодаті під час молитви. Сестра Йосафата вірно і з покорю виконувала свої обов'язки²⁰⁹. Наприклад, у листі до Митрополита вона не виправдовувалася, а подавала факти такими, якими вони були: відверто писала про проблеми, які доводилося вирішувати, додаючи: «Прошу перерахувати обов'язки, які відносяться (належать) до Головної Настоятельки, бо може Головна Настоятелька перевищує свій авторитет і не свiдома того»²¹⁰.

Свiдомість сповнення Божої волі та впевненість у Його опіці допомагали Преподобній Йосафаті витримати тягар відповідальності, пов'язаний з її обов'язками. Коли її у чомусь звинувачували, вона не шукала оправдань; зазнавши прикрощів, охоче прощала; вирізнялася відвагою і відповідальністю.

Сестра Йосафата старалася запровадити дисципліну в Згромадженні. Вона не задовольнялася посередністю, а з необмеженим довір'ям до Бога ретельно виконувала доручені їй обов'язки. Де було важливе або важке завдання, туди посилали Сестру Йосафату²¹¹. Незважаючи на численні випробовування, вона

²⁰⁷ С. Домініка Славута. СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Службениця Непорочної Диви Марії*. Торонто, 1985, с. 128.

²⁰⁸ Див: Там само, с. 130.

²⁰⁹ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. Горіти любов'ю. Видання альманаху «Київська Церква», Львів -2001, с. 62.

²¹⁰ Й. Гордашевська. Звіт зі стану Згромадження. // Оригінал. – 190, жовтень. – ЦДІАЛ.

²¹¹ Головний Архів СС. Службениць НДМ: с. *Атанасія Мельник, СНДМ, Спогади*. Хроніка, Т. I, с. 21.

ніколи не втрачала веселого настрою та доброти – завжди була оптимісткою. С. Йосафата усвідомлювала свою відповідальність за Згромадження, тобто за справу, яку їй доручив Бог. Монаша спільнота будується на владі настоятелів. Визначені їй обов'язки Сестра Йосафата виконувала з великою любов'ю, сумлінно та безкорисливо²¹².

З 1909 р. с. Йосафата не мешкала в Головному домі Згромадження, а виконувала свої обов'язки в інших монастирях: займалася господарством, вела бухгалтерію, закупувала все необхідне, опікувалася хворими, і все це виконувала з притаманною їй самовідданістю²¹³. Своїм чесним та добропорядним життям вона словом та ділом подавала приклад іншим, вказуючи на зло, яке походить з непослуху²¹⁴.

Сестра Йосафата почувала себе цілком безпечно в Божих руках та відважно виконувала свої щоденні обов'язки: піклувалася хворими, дбала про красу храмів, а в садочку навчала дітей молитов, побожних пісень. Усе, що вона чинила згідно з Божою волею, підносило її до Господа, а праця була одним із способів прослави Бога. Перед Богом і для Нього Йосафата виконувала щоденні справи²¹⁵.

Йосафата вважала своїм обов'язком молитися за кожну Сестру у Згромадженні. Святість є першочерговим обов'язком монахині та реалізується на шляху вірності Божим заповідям та чернечим обітам. Святість стала метою життя с. Йосафати, а все інше було цьому підпорядковане. Найбільшим щастям для неї була її постійна готовність відповісти на будь-які завдання, які Господь їй доручав²¹⁶.

«Преподобна Йосафата докладала всіх сил, щоб Згромадження розросталось за своєю харизмою: підносити народ духовно та морально, виховувати серце народу, іти там, де є найбільша потреба. Велика самопосвята та витривалість підтримували її у випробуваннях

²¹² Свідчення К. Качковської. – Беатифікаційний Процес – Документи, с.285.

²¹³ Головний Архів СС. Службениць НДМ: *Хроніка*, Т. I, с. 52.

²¹⁴ Свідчення А. Сенюк. – Калгарі, 1984. // Оригінал. – АГС Хроніка.

²¹⁵ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.90.

²¹⁶ С. Домініка Г. Славута, СНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської*. Торонто, Канада. 1996, с. 30.

²¹⁷ Свідчення Ольги Лукаш, с. 14 // АГС Хроніка.

та труднощах, яких не бракувало жодного дня. Вона вмiла поєднати молитву з апостольською працею»²¹⁷.

Ще одним обов'язком с. Йосафати було відкриття нових домiв. Сестра Анна Дяків у своєму свiдченнi добре вiдобразила вiдкриття нових домiв Сестрою Йосафатою:

«Коли вона приїжджала до нововiдкритого дому, завжди нагадувала Сестрам, щоб були вiрнi духовним вправам. Вона настоювала, щоб добре приготувалися до своїх лекцiй; щоб навчали дiтей добре молитись; читали їм релiгiйнi книжки, пристосованi до їхнього вiку; вiдвiдували з дiтьми Найсвятiшi Тайни та впоювали в них любов до церковного свiву. В недiлi та свята Сестри мали читати побожнi книжки для жiнок в парафiї. Особливо настоювала, щоб Сестри займалися бiдними та давали їм милостиню»²¹⁸.

С. Йосафата совiсно виконувала свої зобов'язання в щоденному життi та працi Сестер. До її обов'язкiв належала вiдповiдальнiсть за вiдкриття нових домiв, органiзування життя та апостоляту Сестер, дбаючи про щоденнi заняття Згромадження²¹⁹.

Преподобна Йосафата була деякий час Настоятелькою осередку Сестер у Львiвськiй Духовнiй Семiнарiї, де Сестри займалися кухнею та пральнею. Тут вона провадила господарством: вела бухгалтерiю, купувала харчi й усе робила з властивою їй проворнiстю. Вона вважала за привiлей це служiння майбутнiм свiщеникам; завжди мала пошану до свiщеникiв та навчала Сестер шанувати свiщеницьку гiднiсть²²⁰.

Сестра Йосафата була практичною, второпною людиною. Вона зумiла iнтерпретувати соцiальнi, культурнi та релiгiйнi потреби свого часу, тому розумiла потребу активного Згромадження. Сестра Атанасiя Мельник добре описала второпнiсть Сестри Йосафати в її ставленнi до Сестер:

«На початку вона мала до виховання Сестер з рiзними характерами. Деякi були сильнi, здатнi до всякої важкої працi; iншi були слабовитi, ще iншi дуже молоденькi, i трохи пещенi, однак, охочi до монашого життя. Сестра Йосафата вмiла вiдноситися до всіх цих характерiв; вона до всіх ставилась однаково, i коли була потреба зробити якийсь виняток для одної з нас, вона зробила це в такий спiсiб, що нiкотра не нарикiкала»²²¹.

²¹⁸ Свiдчення Анни Дяків // Беатифiкацiйний Процес – Документи, с. 457.

²¹⁹ С. Оксана-Софiя Вашур, СНДМ. *Горiти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львiв – 2001, с.53.

²²⁰ Свiдчення Евмелiї Терновської, Рим, 1984 // АГС Хронiка.

²²¹ Свiдчення Атанасiї Мельник // Беатифiкацiйний Процес – Документи, с. 449.

Її второпність та практичність виявлялася у відкриванні нових домів Згромадження, де вона заводила порядок, чернечу дисципліну та організовувала апостолят Сестер в парафії. Через обіти Сестра Йосафата злучила себе зі своїми сестрами в Згромадженні і разом з ними працювала як слугиня, послана Богом до бідних, до молоді та немічних²²².

Блаженна вважала св. Йосифа покровителем Згромадження, який опікувався матеріальними справами Сестер. Сьогодні Сестри Служебниці, за прикладом Сестри Йосафати, мають щире набоженство до святого Йосифа та вдаються до нього в матеріальних потребах²²³.

3.3. Покора та дух убожества Сестри Йосафати.

Згідно з християнським навчанням, покора є основою правдивого духовного зростання. Вона є моральною чеснотою. Правдива покора Сестри Йосафати була джерелом її духовності. Її життя було безнастанним промовлянням «так» Небесному Отцеві. Молитва, особливо за сестер виражала її покору та переконання щодо ролі посередництва у справі їхнього духовного росту. Вона вірно і з покорю виконувала свої обов'язки²²⁴.

Слугиня Божа була щедро обдарована, була серцем та душою Згромадження і завжди була скромною. У 1895 році вона відмовилась керувати Згромадженням разом з отцем К. Селецьким, кажучи, що сама ще потребує проводу²²⁵.

Героїчна покора Сестри Йосафати проявляється під час її управління як Сестри Настоятельки. Її простодушність та покора присутні у звіті до Митрополита про стан Згромадження. Цей звіт виявляє позитивні та негативні ситуації у Згромадженні.

²²² С. Домініка Славута, СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Служебниця Непорочної Диви Марії*. Торонто, 1985, с. 134.

²²³ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння*. – Львів: «Колесо», 2019, с.162-163.

²²⁴ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.62.

²²⁵ Олена Дикун. *Заснування і розвій Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Диви Марії*. Львів, 1940, с. 68.

Поміркуймо тепер про вбогість у житті Блаженної Йосафати. Коли вона увійшла до першого дому Згромадження в Жужелі – то була бідна хатина з вкритим соломою дахом, із втоптанною землею замість підлоги²²⁶. Вже відтоді Йосафата перебувала на шляху до духовного убожества. Не нарікала, не домагалася кращих життєвих умов, була так захоплена Господнім покликанням ширити Боже Царство серед свого народу, що ця бідна хата та нестачі не гнітили її. Вона цілком була зосереджена на своєму покликанні. Вже була духовно багатою²²⁷.

Речі не володіли Сестрою Йосафатою. Вона усвідомлювала те, що все є Божим даром. Її убожество виходило із серця. Така вбогість ніколи не думає про себе, бо повністю дбає про інших. Для Йосафати не було меж у її зобов'язанні, бо християнський дар не має меж. Блаженна не тільки вільно зреклася всіх вигод та принад світського життя, а й навчилася любити матеріальні нестатки, а також холод, голод, всяку бідність. Часто перші Служебниці не мали достатньо харчів; не раз проводили вечори в темноті, бо в лампі не було нафти²²⁸.

Сестра Йосафата знала, як ділитися з іншими. Вона охоче ділилася своїми Богом даними талантами із Сестрами та людьми. Коли навчала дітей або молодь, то завжди брала із собою новичок, щоб ті приглядалися та вчилися, аби в разі потреби могли самі давати раду. Так само робила, коли готувала для хворих ліки з рослин. Йосафата не тримала своїх знань тільки для себе. Вона належно розуміла слова Євангелії: «Даром прийняли, даром давайте»²²⁹.

Перед складанням обітів Йосафата зрозуміла, що закохалася у Христову вбогість та в Його любов до людських душ:

«Приклад убожества дав мені сам Син Божий. Дивись на цей Божий взірець та старайся його наслідувати, взиваючи з глибини серця: Отче Предвічний, Отче Господа мого Ісуса Христа... вступаю до убогого Згромадження... роблю це задля любові до

²²⁶ Олена Дикун. *Заснування і розвій Згромадження С. Служебниць Пречистої Діви Марії*. Львів, 1940, с. 72.

²²⁷ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 26.

²²⁸ Див: Там само, с. 27.

²²⁹ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с.32-33.

Господа Ісуса Христа, Жениха мого. Що хоча була би рівна Твоя слава і моя заслуга жити у світі в достатках та успіхах, а убогою та погордженою в монастирі, то я таки останнє вибрала би, щоб ліпше наслідувати Ісуса»²³⁰.

Що більше Сестра Йосафата зростала в Христі, то більше ставала вбогою духом, а її життя – скромною, радісною подякою. Обіти Блаженної Йосафати, а також те, як вона будувала та жила своє життя, свідчили про те, що Сестра стояла вище світу. Головним її завданням було здійснення діл Отця Небесного, і Сестра все оцінювала з цього погляду²³¹. Це було критерієм, за яким вирішувала, що їй можна привласнити, а що ні, залежно від того, чи воно допомагало чи перешкоджало виконувати її головне завдання. Вона була переконана: що глибше живемо внутрішнім життям, то простіше живемо зовні²³².

Задля Царства Божого Преподобна Йосафата зреклася всього. Однак вона нічого не зневажала та шанувала все, чим користувалася. Речами володіла настільки, наскільки вони допомагали їй краще любити та служити. Йосафата навчала Сестер шанувати та дбати про речі, якими вони користувалися. Все навколо них мало бути скромним та як слід. Їхні серця мали бути ні до чого не прив'язані, як і руки. Сестри не повинні були привласнювати та залишати для себе нічого, що не вело до Бога або не спрямовувало до Царства Божого²³³.

Йосафата вважала, що убожество має бути конкретним; не досить тільки сказати, що ми йдемо за вбогим Христом. Це мало бути очевидним також і в житті. Доми, які вона відкривала, були скромними, але охайними. То були помешкання для Сестер, що мали служити бідним людям, і вона хотіла, щоб коли бідні люди відвідували Сестер, то чули б себе як вдома²³⁴.

Блаженна Йосафата розуміла вбогість так, як було записано в перших Конституціях:

²³⁰ Й. Гордашевська. *Нотатки з молитвами*. // Оригінал. – АГС Хроніка.

²³¹ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.85.

²³² Див: Там само, с. 86.

²³³ Моніка Болеста. *Спогади*. Словтсбург, США, 1960, с.8.

²³⁴ Див: Там само, с. 9.

«Сестри повинні любити убожество, як матір, і радіти в Бозі, коли їм щось бракує: чи в одежі, помешканні, чи що інше... З любові до Христа Сестри повинні вибирати та просити для себе те, що є бідніше та менш визначне в хаті, і те, що робило б їх більш подібними до Ісуса Христа, який був убогий»²³⁵.

Йосафата вважала, що вбогість має бути як матеріальна, так і духовна. Убожество Блаженної Йосафати можна порівняти з убожеством пророків. Так само, як вони, вона зуміла звільнитися від гамору та метушні життя, щоб слухати та чути Слово Боже, прийняти його та звіщати своїм життям, ділами та словами. Вбогість, яку вона обітувала та сповідувала, визволяла її²³⁶.

Завдяки своїй убогості Йосафата могла перенести багато людських кривд. Дуже гостро відчувала цю вбогість тоді, коли була змушена зректися уряду головної Настоятельки. У правдивій покорі Йосафата думала, що це її особа була причиною непорозумінь та незгод, тому задля добра Згромадження зреклася уряду головної Настоятельки²³⁷.

Те, що Сестра Йосафата спокійно приймала всі людські страждання та непорозуміння, є доказом справжнього духу її убожества. В усіх ситуаціях, в яких чуваємось безпорадними, ми переживаємо справжню вбогість. Такі випробування є великими викликами. Дух убожества Сестри Йосафати допоміг їй пережити ці болючі випробування із спокійним серцем, та не змінити свого ставлення до Бога²³⁸. Вона не робила кар'єри у своєму житті. Єдиним її бажанням було, щоб Христа більше знали та любили у світі. Йосафата була убогою, але почувалася безпечно, бо усвідомлювала те, що її доля в Божих руках; вона не боялася відповідальності та не втікала від неї²³⁹.

Прийняття убожества означає, що людина є ціннішою від речей. Убогість стосується не тільки речей, убогість – це ділення з іншими: своїм життям у молитві,

²³⁵ Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої. – 1892. – Ч. 5. - № 1, с.59.

²³⁶ С. Домініка Славути, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 30.

²³⁷ Атанасій Г. Великий, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Службниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Службниць. Рим, 1968, с.34.

²³⁸ С. Оксана-Софія Ващур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.87.

²³⁹ Див: Там само, с. 88.

своєю вірою та надією, своїми талантами – із Сестрами у спільноті та іншими людьми. Убожество не може бути лише обітницею однієї особи, це обітниця, зроблена у спільноті. Сестри разом бачать свої дари, таланти та спонукають одна одну на щедre ділення ними. Обітоване убожество закликає до взаємного ділення²⁴⁰.

«Коли Сестра Йосафата їздила із візитацією в інші доми, Сестри її спільноти нетерпеливо очікували, коли вона повернеться, бо вмiла завжди цікаво розповідати про життя тих сiвсестер, яких відвідала²⁴¹. Якщо траплялося, що якась Сестра з іншого дому приїхала на ніч, а не було вільного ліжка, Йосафата віддавала гості своє, а сама вкладалася без усяких церемоній на килимку, не привертаючи до себе уваги інших. Вмiла також ділитися з ближніми й такими своїми дарами, як гумор та добродійство, забавляла Сестер під час рекреацій та часто робила їм приємні несподіванки»²⁴².

Даючи обіт убожества, члени Згромадження мають просити дозволу придбати якусь річ для власного вжитку. Але обіт убожества не зводиться тільки до прохання дозволів. Речі та володіння ними не відвертали уваги Сестри Йосафати, не була їхньою рабою. Вона зосереджувалася на насущному та не хотіла нічого зайвого²⁴³.

Християнське убожество – це Божа ласка. Власними силами неможливо досягнути такої внутрішньої свободи від речей та володіння ними. Дух вбогості є запорукою живучості Згромадження. Для богопосвячених осіб вбогість є також і в обіті послуху, вільному, добровільному «так», сказаному Господеві, якому віддається себе у Згромадженні. Це набагато більше, ніж відректися чогось матеріального. Неодруженість також є формою убожества. Тому не можна звужувати обіт убожества тільки до самого зречення від речей. Окрім такого зречення, це є щось набагато більше²⁴⁴. Співзасновниця вважала, що Сестру Служебницю повинен супроводжувати дух євангельського убожества. Вона була переконана в тому, що убожество – це стан, який сприяє духовному розвитку

²⁴⁰ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 32.

²⁴¹ *Свідчення Єротеї Курій // Беатифікаційний Процес – Документи*, с. 446.

²⁴² Див: Там само, с.447.

²⁴³ С. Домініка Славута. СНДМ. *Йосафата. Перша С. Служебниця Непорочної Діви Марії*. Торонто, 1985, с.136.

²⁴⁴ Католицький Часопис «Пізнай Правду». Видавництво: ЛДС СД, Львів – 2014, № 3, с. 21.

людини. Блаженна Йосафата присвятила себе Богові «через убожество, чистоту та послух». Ця самопосягата здійснювалася впродовж усього її життя²⁴⁵.

Покора та дух убожества Сестри Йосафати підкреслені в її поведінці в 1907 та 1908 роках, коли вона не отримала дозволу складати довічні обіти. Численні свідчення очевидців твердять про її мирне та покірне прийняття цього болісного випробування. Блаженна завжди була готовою поправляти себе та просила, щоб Згромадження допомогло їй у цьому²⁴⁶.

Ще одне свідчення, якого нема в біографії, зображує покору та простодушність Сестри Йосафати. Розповідає Сестра Леонтія Дацьків:

«Хоч Сестра Йосафата була першою Сестрою Службницею, вона завжди була покірна, і хоч походила зі Львова, вона разом з нами, селянками, важко працювала на полі. Вона пристосувала себе до нас. Сестра Текля пригадувала нам, щоб ми старалися набути такої покори, яку мала Сестра Йосафата»²⁴⁷.

Покора та євангельське убожество: дві чесноти, які проявлялися протягом цілого життя Блаженної Йосафати. Ці чесноти впливали з її глибокої віри та з гарячої любові до Бога, вони виявляли себе в самопожертві та в любові до ближніх – бідних, нещасних та знедолених²⁴⁸.

Духовність Сестри Йосафати була дуже проста та спонтанна, спрямована до істотного – тобто до Бога та до Його волі. З Євангелії, якою вона вповні старалась жити, отримувала світло та силу у всіх обставинах свого життя.

²⁴⁵ С. Домініка Славута, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати*. Видавництво «АПРІОРІ», Львів, 2003, с. 27.

²⁴⁶ С. Оксана-Софія Вашур, СНДМ. *Горіти любов'ю*. Видання альманаху «Київська Церква», Львів – 2001, с.95.

²⁴⁷ *Свідчення Леонтії Дацьків // Беатифікаційний Процес – Документи*, с. 375.

²⁴⁸ С. Домініка Г. Славута, ССНДМ. *Молитва і служіння* – Львів: «Колесо», 2019, с. 179.

ВИСНОВКИ

У цій роботі було досліджено харизму та чесноти Преподобної Йосафати Гордашевської. Тут окреслено діяльність та служіння Сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Служебниць. Поставлені цілі роботи викладено у трьох розділах, де кожний із них містить підрозділи, які розкривають тему роботи.

У першому розділі представлено історію заснування жіночого Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії. Також у цьому розділі подано причини та умови заснування Згромадження. Важливим аспектом було проаналізувати географію поширення Згромадження Сестер Служебниць та описати характерні риси Згромадження Сестер Служебниць. Зі своїх скромних початків в Жужелі, Згромадження розгорнуло свою місійну працю до Канади, Югославії, Бразилії, Чехословаччини, Італії, Сполучених Штатів Америки, Польщі, Франції, Англії, Німеччини та Аргентини. Вагому роль у поширенні та розвитку Згромадження відіграла Блаженна Йосафата Гордашевська, яка за дорученням Митрополита, посилала Сестер на місії спочатку до Канади, а потім до Бразилії. Великий внесок в історію Згромадження зробив о. Єремія Ломницький. Як фундатор та засновник, він надав цьому Згромадженню питомого духа – харизми, і дав приклад невтомного апостольського служіння та вірності ідеалові посвяченого життя.

У другому розділі розкрито вплив Сестри Йосафати на Згромадження Сестер Служебниць. Покликана в 1892 році, щоб провадити новозасноване апостольське жіноче Згромадження, перше в східному обряді, вона дбайливо та з героїською посвятою служила своєму народові «там, де була найбільша потреба». Також описано керівництво та формування молодих Сестер. У розділі подана коротка характеристика головних дій Сестри Йосафати у Згромадженні Сестер Служебниць. Дана характеристика проведена з метою представлення діяльності та служіння Блаженної Йосафати. Даний розділ подає також розуміння наставництва чернечої спільноти.

У третьому розділі представлено духовне наставництво Сестри Настоятельки Йосафати. Цей розділ описує духовний провід Блаженної Йосафати, в ньому зображено обов'язки головної Настоятельки – Сестри Йосафати. Розділ поділено на три пункти, у яких висвітлені покора та дух убожества Преподобної Йосафати, її харизма та чесноти. Пункт про покору мав за мету розкрити покірність Сестри Йосафати. Перш за все, під час її управління як Настоятельки. Блаженна Йосафата подає нам приклад скромності та героїчної покори. Підрозділ про дух убожества мав на меті висвітлити любов до вбогості у житті Блаженної Йосафати. В цьому пункті проаналізовано розуміння вбогості як обіту, який склала Сестра Йосафата. На прикладі діяльності та вчинків Преподобної Йосафати описано особливості прийняття убожества. Проблематика, яка є піднята у третьому розділі, стосується викликів, які постають перед сучасним світом, який не любить вбогості, але натомість прагне розкоші.

На основі даної праці можна зробити висновок про важливість плекання та виховання християнських чеснот в житті кожної людини. Якщо ж говорити про особливості Згромадження Сестер Служebниць, то тут чесноти посідають важливе місце в житті кожної Сестри.

Тема цієї роботи залишається актуальною та потрібною для дослідження, тому що життя Сестри Йосафати є прикладом християнського життя для теперішніх та майбутніх поколінь. Слугиня Божа ревно трудилася над вихованням та піднесенням у вірі нашого українського народу своїм євангельським свідченням та своєю святістю. Її життя є життям героїні, яка вказує дорогу тим, які посвячуються Богові. Вона була реалісткою – серцем та душею віддавшись служінню своєму поневоленому народові.

Блаженна Йосафата була жінкою молитви, покути та покори, з необмеженим упованням на Бога. Я переконана в тому, що її дух живе й досі. Цей дух любові та посвяти – неоціненна спадщина, яка заохочує та підбадьорює кожну Сестру у

Згромадженні. Вона далі провадить своїх Служебниць, згідно з тією харизмою, яку перша отримала від Бога. Численні вислухані прохання, зроблені в її ім'я, свідчать про те, що її заступництво перед Богом є дуже могутнє. Через Блаженну Йосафату Господь здійснює свої плани. Вона ніколи не намагалась бути метою, а лише знаряддям в Божих руках.

Ця тема залишає за собою подальші дослідження. Вона буде корисною для прочитання всім категоріям християн, як мирянам, так і богопосвяченим особам. Дана праця показує важливість існування жіночого монашого Згромадження. Напрацювання цієї теми можна використовувати у подальших дослідженнях Згромадження Сестер Служебниць, дослідженнях наставництва та керівництва в контексті Згромадження, більш ширшому дослідженні монаших викликів, які постають перед провідниками монаших спільнот. Також ці дослідження можуть бути корисні в галузі історії УГКЦ або інших наук, які пов'язані із монашеством або Церквою. Дослідження також можна використовувати для опису історичного контексту діяльності та розвитку монаших спільнот в УГКЦ.

Як виявилось у процесі дослідження, для висвітлення історичних подій зародження та розвитку Згромадження Сестер Служебниць найбільш вагому роль мали такі джерела, як *Головний Архів Сестер Служебниць НДМ*, а також *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Документами, які поглиблено розкривають внутрішні аспекти монашого життя Згромадження є *Конституції* та *Директиви Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії*. У своїй роботі я використала *Пастирське послання Митрополита Андрея до Сестер Служебниць*. Його важливість полягає в тому, що тут йдеться про правила та настанови для Сестер, а також наголошується на значимості молитви.

Ще одним завданням даної роботи було підкреслити особливу важливість служіння Богові та ближнім. Життєвий шлях Сестри Йосафати яскраво засвідчує її героїчне служіння для Христової Церкви та Божого народу. Вона відгукнулася на Боже покликання та потреби часу, ставши Співзасновницею першого жіночого

апостольського Згромадження в УГКЦ, яке до сьогодні приносить рясні плоди духовності в українському суспільстві як на Батьківщині, так і в діаспорі.

Преподобна Йосафата хотіла, щоб її Згромадження було променем світла для неписьменного українського народу. Вона виявляла любов до людей через своє сердечне бажання піднести їх морально та духовно: навчала дітей, молодь та жінок, обслуговувала хворих, відвідувала бідних та потребуючих. Про це говорять свідчення Сестер СНДМ, зокрема с. Домініки Г. Славути, с. Оксани-Софії Ващур, с. Олени Дикун. Блаженна Йосафата зуміла інтерпретувати соціальні, культурні та релігійні потреби свого часу, тому розуміла потребу активного Згромадження в Галичині.

Одним із завдань цієї роботи було виявити та дослідити вплив духовного наставництва Сестри Йосафати на розвиток Згромадження Сестер Службниць. В дусі християнської любові вона зуміла прищепити Сестрам харизму та чесноти, які спонукали їх до прагнення святості.

Дана праця буде корисною для всіх, хто прагне докладніше ознайомитись з окремими гранями минулого УГКЦ та подвижницьким монашим служінням задля прослави Господа та добра ближніх.

Для досягнення мети даного дослідження, а саме для розкриття харизми та чеснот Преподобної Йосафати Гордашевської було застосовано методи аналізу та синтезу. Кожний розділ став відповіддю на конкретні завдання, які служили для досягнення мети дослідження.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Джерела та головна література:

1. Архів Генеральної Курії Службениць: Хроніка історії Згромадження СС. Службениць ПНДМ, том I, Рим.
2. АГКС, *Хроніка II*, Звіт з Віцепровінції в Польщі; про доми та праці Сестер у Польщі.
3. АГКС, *Хроніка II*, Постанови Генеральної Капітули 1933 р.
4. АГС Хроніка. // *Свідчення Амбросії Ленкевич*, Т.І.
5. АГС Понта Гросса. // *Свідчення Іриней Шультган*, 1985.
6. АГС. // *Свідчення Ілярії Свєргун*, Рим, 1986.
7. АГС. Качковська Х. «*Записки*». // Оригінал. – Рим, 1960.
8. АГС. *Свідчення А. Сенюк*. // Оригінал. – Калгарі, 1984.
9. АГС. // *Свідчення Евмелії Терновської*, Рим, 1984.
10. АГС. // Йосифа Делкевич. *Спогади про Сестру Йосафату*. Рим, 1962.
11. АГС. // *Свідчення Гертруди Гладкої*. Куритиба, 1984.
12. АГС. // *Свідчення Пімени Яцишин*. Рим, 1986.
13. АГС. // *Свідчення Дарії Градюк*. Рим, 1993.
14. АГС. // *Свідчення Кліментії Твардовської*. Підволочиськ, 1992.
15. Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». // *Свідчення Назарії Папроцької*, Рим, 1985.
16. Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». // *Свідчення Теклі Рудик*, Рим, 1985.
17. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Самуїли Хомішин*, Рим, 1985.
18. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Я. Федорняк*, Рим, 1985.
19. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Теофілі Дудрак*, Рим, 1985.

20. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення А. Луців*, Рим, 1985.
21. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Д. Кулинич*, Рим, 1985.
22. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення О. Лукаш*, Рим, 1985.
23. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення А. Дяків*, Рим, 1985.
24. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Є. Кассіян*, Рим, 1985.
25. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення К. Качковської*, Рим, 1985.
26. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Атанасії Мельник*, Рим, 1985.
27. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Єротеї Курій*, Рим, 1985.
28. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Леонтії Дацьків*, Рим, 1985.
29. Беатифікаційний Процес – Документи в «Позиції». // *Свідчення Ф. Юськів*, Рим, 1985.
30. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Й. Кізлик*, Рим, 1985.
31. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Йосафати Кізлик*, Рим, 1985.
32. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Обіжник Митрополита А. Шептицького до Сестер Служебниць*. Львів, 1903.
33. Беатифікаційний Процес – Документи. // *Свідчення Євгенії Лукович*. Рим, 1985.
34. Великий Атанасій, ЧСВВ. *Нарис історії Згромадження СС. Служебниць ПНДМ*. Видавництво Сестер Служебниць. Рим, 1968.
35. Ващур Оксана-Софія, СНДМ. *Горіти любов'ю. Духовний шлях Блаженної Сестри Йосафати Гордашевської*. Видання альманаху «Київська Церква». Львів – 2001.
36. Вступ до Уставів 1892 р., див «*Душпастир*», 1896, Ч.7.
37. Головний Архів Сестер Служебниць НДМ. Рим, 1984.

38. Гордашевська Й. *Історія Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої, обряда греко-католицького.* // Рукопис – ГАС.
39. Головний Архів СС. Служебниць НДМ. // *Свідчення Гавріїли Татар*, Рим, Т.І.
40. Головний Архів СС. Служебниць НДМ: *Атанасія Мельник, СНДМ, Спогади.* Хроніка, Т.І.
41. Генеральний Архів ССНДМ. *Моніка Болеста, Спогади*, Рим, 1985.
42. Головний Архів Сестер Служебниць НДМ. // *Свідчення Мануїли Ковальчук*, Рим, т.2.
43. Головний Архів СС. Служебниць НДМ. *Текля Рудик, Заснування нашого Згромадження*, Рим, 1986.
44. ГАС. // *Свідчення І. Леник.* Оригінал. – Калгарі, 1984.
45. Дикун Олена. *Заснування та розвій Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії.* Львів, 1940.
46. Конституції та Директиви Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії. Рим-Едмонтон, 1982.
47. Ковальчук М. *Заснування нашого Згромадження.* // Оригінал. – АГС.
48. Лист Священної Конгрегації про перенесення осідку Генеральної Курії до Риму, *Хроніка II.*
49. Славута Домініка, ССНДМ. *Молитва і служіння. Біографія Блаженної Йосафати Гордашевської* – Львів: «Колесо», 2019.
50. Славута Домініка, СНДМ. *Йосафата. Перша Сестра Служебниця Непорочної Діви Марії.* Торонто, 1985.
51. Славута Домініка, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над посвятою Блаженної Сестри Йосафати.* Видавництво «АПРІОРИ», Львів, 2003.
52. Славута Домініка, СНДМ. *З цілого серця. Роздумування над обітами Блаженної Сестри Йосафати.* Видавництво «АПРІОРИ», Львів, 2003.

53. *Устави Згромадження Сестер Служебниць*, 1892, опубліковані в «*Душпастирі*» за 1896 р., Ч.8.
54. *Шематизм Львівської Архідієцезії*, за 1896, 1897 рр.
55. Шептицький Андрей, *Пастирські послання 1939-1944 рр.*, т.3. – Львів: Видавництво «АРТОС», 2010.

Допоміжна література:

1. Боршовська Ореста. *Служімо Господеві з радістю. До 125-ліття Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії* – Київ: 2016.
2. Боршовська Ореста. *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ для Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії*. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2007.
3. Болеста Моніка. *Спогади*. Словтсбург, США, 1960.
4. *Богословський Вістник*, 1902, Ч.3.
5. Гордашевська Й. *Нотатки з молитвами*. // Оригінал. – ГАС.
6. Гордашевська Й. *Звіт зі стану Згромадження*. // Оригінал. – 1903.
7. Католицький Часопис «*Пізнай Правду*», № 3. Видання: ЛДС СД, Львів – 2014.
8. Ломницький Єремія, ЧСВВ, Допис у «*Богословському Вістнику*», Ч. III, 1902.
9. Мельник Атанасія, СПНДМ. *На світанку Згромадження. Спомини про початок Згромадження СС. Служебниць*, в «Ювілейна Книга: 1892 – 1942», Едмонтон, 1942.
10. Патрило Ісидор. *Нарис історії галицької провінції*. Рим, 1992.
11. Сапеляк Андрій. *Отець-прелат Кирило Селецький*. Львів: Галицька видавнича спілка, 2004.
12. Селецький Кирило, допис у «*Душпастирі*», 1892.
13. *Срібна Корона: Ювілейна Книга Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії Провінції Непорочного Зачаття Діви Марії*, Філадельфія, 1961.